

גליון חג מורדחב

קובץ

האור לחיים

שנה שלישית

מאמרים ושיחות

מרן ראש הישיבה

הגאון הרב ראובן אלבז שליט"א

פרשת האזינו, שבת תשובה,

יום הכיפורים וחג הסוכות,

פרשת וזאת הברכה

תשפ"א

זמני השבת

(לשבת פרשת האזינו)

ר"ת	הדלקת נרות צאת השבת		
19:49	19:06	18:16	י-ם
19:46	19:03	18:14	ת"א
19:47	19:04	18:15	חיפה
19:48	19:05	18:15	ב"ש

* לנוהגים 40 דק': 17:56

הזמנים עפ"י לוח המאור בהוצאת מוסדות "אור החיים"

להארות או הערות, ניתן לפנות
orhachaim4@gmail.com

דיסקים של שיעורי הרב ניתן להשיג
במשרדי אור החיים - 02-5000455

בס"ד ניתן לשמוע את השיעורים בשידור חי
בימים שלישי וחמישי בין השעות 21:00-22:00
קול הדף - 02-6400000
orhachaim.co.il

המעוניינים לסייע בהדפסת החוברת לשם זיכוי הרבים,
או להקדיש את העלון לרפואה, להצלחה, או לעילוי נשמה וכדו',

יוכלו לפנות באמצעות מייל:

orhachaim4@gmail.com

או בטלפון: **02-5000455** **058-321-3565**

052-7129793

יוצא לאור ע"י "מכון אור החיים"
רח' עזרא 1 ת.ד. 5512 ירושלים

תוכן עניינים

שבת תשובה, פרשת האזינו, יום הכיפורים וחג הסוכות,

פרשת וזאת הברכה תשפ"א

חלק מהמאמרים נלקטו מתוך הספר "משכני אחריו" - חומש דברים

שבת תשובה:

- 1 בתשובה שלמה מלפניך
- 3 סגורים ליום המשפט
- 10 ימים המסוגלים לתיקון המידות
- 13 זהירות בכבוד הזולת

פרשת האזינו:

- 15 מטרת הקשיים והניסיונות

יום הכיפורים:

- 17 כוונת הלב
- 22 י"ג מידות רחמים
- 23 ברחמים ובחמלה

חג הסוכות:

- 25 לחכות למצווה אחת שלושת אלפים שנה
- 27 מצות הסוכה
- 29 קישוטי סוכה
- 34 הפתק האחרון

וזאת הברכה:

- 35 תחת המטריה של בורא עולם
- 38 זכותם הנצחית של מחזיקי התורה

בתשובה שלמה מלפניך

לירושלים! אך בפועל ממשיך לנסוע
לכיוון תל אביב... הוא לעולם לא יגיע

לירושלים כל עוד
יסע בכיון ההפוך. אי
אפשר לחזור
בתשובה כל עוד
דבוקים בחטא.

אולם, גם עזיבת
החטא אינה
מספיקה, ולאחר
שאדם עזב את
החטא - עליו
להתחרט על מה
שעשה ולקבל על

עצמו שלא לעשות זאת בעתיד.

כללו של דבר, שכדי לעשות תשובה
יש צורך לעמוד בשלושה תנאים: א.
עזיבת החטא, כפי שנאמר: "יֵעֹזֵב רָשָׁע
דְּרָפוֹ", להבין שאין זו הדרך הנכונה. ב.

שׁוֹבָה יִשְׂרָאֵל עַד ה' אֱלֹהֶיהָ כִּי כָשְׁלָתָּ
בְּעֶזְבָּהּ (הושע יד, ב - מתוך ההפטרה)

ידוע שתשובה אינה
מועילה כל עוד
האדם עדיין אחוז
בחטא, כפי שאמר
הכתוב: "יֵעֹזֵב רָשָׁע
דְּרָפוֹ וְאִישׁ אָוֶן
מִחֲשֻׁבְתּוֹ וַיָּשֹׁב אֶל
ה' וִירַחֲמֵהוּ וְאֶל
אֱלֹהֵינוּ כִּי יִרְפָּה
לְסִלּוֹחַ" (ישעיהו נה, ז) -
קודם כל יש לעזוב
את החטא ורק

"כדי לעשות

תשובה יש צורך

לעמוד בשלושה

תנאים"

לאחר מכן ניתן לשוב אל ה' יתברך
בתשובה שלמה.

אדם המבקש לחזור בתשובה בטרם
עזב את חטאיו, דומה למי שאומר:
'כן, כן, אני באמת רוצה להגיע

הבימה, ושאל את תלמידי הישיבה:
 "מי מוכן לקבל עליו שלא לדבר עד
 ראש השנה ובמהלך עשרת ימי
 תשובה שום מילה של לשון הרע?"

המעשה ארע בישיבת ראדין, ישיבתו
 הנודעת של ה"חפץ חיים". למרות
 זאת, אף בחור לא הצביע כדי לקבל
 על עצמו את הקבלה.

בסופו של דבר התעורר בחור צעיר
 ואמר ל"חפץ חיים": "רבי, מוכן אני
 לקבל עלי שלא לדבר לשון הרע, אבל
 אבק לשון הרע זה קשה, וכולם באבק
 לשון הרע', אינני יכול להתחייב
 התחייבות קשה כזאת!"

אמר לו ה"חפץ חיים": "וכי אבק אינו
 מעוור את העיניים? הרי אם ישימו
 לאדם אבק בעיניו הוא יתעוור!"

בהזדמנות אחרת ארע בראדין מעשה
 נורא. היה זה בפורים. אחד מתלמידי
 ה"חפץ חיים" פנה אל רבו, והביע את
 רצונו: "מבקש אני מרבנו שיבטיח לי
 שאזכה להיות במחיצתו בעולם
 הבא!"

חרטה, שיתחרט החוטא בכל ליבו
 ויצטער ויבכה על שהלך בדרך רעה. ג.
 קבלה לעתיד, שיקבל על עצמו שלא
 יחטא עוד (רמב"ם פ"ב ה"ב).

מבין שלושת התנאים, התנאי הקשה
 ביותר ליישום הוא ה'קבלה לעתיד',
 כלומר שיקבל על עצמו בלב שלם
 שלא יחטא עוד, עד שהקב"ה בעצמו
 יעיד עליו שלא ישוב לחטוא לעולם.

לפעמים אדם אומר בליבו: 'כן כן,
 גמרתני, אני יותר לא נכשל בעברות,
 מכאן ואילך אשמור שבת כהלכתה'.
 אבל תוך כדי כך הוא חושב: 'רק
 שפלוני לא יבוא אלי, כי אז אהיה חייב
 ללכת עימו'... ואם כן אין זו קבלה
 אמיתית.

אומנם קבלה זו אינה קלה, אבל אם
 אדם מקבל על עצמו באמת ובתמים
 שלא לחטוא עוד - הקב"ה מסייע בידו
 לשוב בתשובה שלמה.

בחודש אלול, כמה ימים לפני ראש
 השנה, דפק ה"חפץ חיים" זצ"ל על

אינו מסוגל להגיע לידי החלטה, אמר לו: "אינך חייב להשיב לי מיד, חשוב על כך במשך כמה דקות, ולאחר מכן תאמר לי האם אתה מוכן להתחייב על כך".

הבחור הרהר בעניין, ולאחר מכן אמר: "זו קבלה קשה מדי, נראה לי שלא אעמוד בה!".

לאחר מכן התבטא ה"חפץ חיים" ואמר: "כמה איבד בחור זה! הלא הוא היה יכול לזכות בזכויות עצומות, הן בעולם הזה והן בעולם הבא, אם רק היה מקבל עליו להיזהר מאיסור לשון הרע. אבל הוא לא הסכים, ואיבד ברגע דבר עצום!".

מדובר בבקשה עצומה. להיות בקירבתו של ה"חפץ חיים". אין זה אדם פשוט שעשה דבר-מה וחלף מן העולם. פעלו של ה"חפץ חיים" מהדהד בכל תבל ומלואה. הוא הנחיל לנו את הזהירות בענייני לשון הרע, הוא חיבר את ה"משנה ברורה". אין לתאר את גודל השפעתו על כלל ישראל לדורי דורות, וכל זאת בענווה, בישרות ובפשטות... והנה בא בחור ישיבה צעיר, ומבקש להיות במחיצתו בגן עדן!...

אמר לו ה"חפץ חיים": "אם תבטיח שלא תדבר מילה אחת של לשון הרע או אבק לשון הרע כל ימי חייך, מבטיח אני לך שתהיה לידי בעולם העליון!". כאשר ראה ה"חפץ חיים" כי הבחור

סגורים ליום המשפט

את כל זה?!

בא הנביא ואומר: באמת אינך יכול לתקן בבת אחת את כל העברות שעשית, אבל עצה אני יכול לתת לך

קחו עמכם דברים ושובו אל ה' (הושע יד, ג).

עלול האדם להתייאש ולומר: 'יש לי הרבה מאוד עברות, איך אוכל לתקן

להיכנס. וגם אותה צריך לשטוף על פי ההוראות.

החרקים שעל החסה הם קטנטנים וצבעם ירוק, בדיוק כמו צבע החסה. באופן רגיל לא ניתן לראותם, אבל אם נניח את עלי החסה בשמש, אותם יתושים קטנים יתחממו ויתחילו לרחוש.

"בן איש חי" זצ"ל ראה אישה אחת, שהיתה מאכילה את בני ביתה ירקות, בלי לבודקם תחילה מחרקים. אמר לה: "האם יודעת את, כמה שרצים ורמשים את אוכלת ומאכילה את בני ביתך בצלחת אחת? האם יודעת את על כמה איסורים את עוברת, וגורמת להם לעבור, בכף אחת של אוכל? יותר משערות ראשך! רחמנא ליצלן" (בן איש חי, שנה ראשונה, פרשת צו סעיף כז).

איסור אכילת חרקים, שרצים ורמשים חמור הוא עד מאוד, וצריכים להיזהר בזה ביותר!

כמו כן, אדם עלול להיכשל בגזל, מאחר שהוא אינו יודע את ההלכות. הוא חושב שהצדק עימו, ואינו כן,

- "קחו עמכם דברים ושובו אל ה'" (הושע יד, ג).

עזוב מיד את העברות שאתה יודע שהן עברות. אחר כך תתקדם ותקיים - "קחו עמכם דברים" - קח לך דברי תורה. תתחיל ללמוד ולשמוע, לדעת את ההלכות על בוריין, לחטט בספרים, לברר ולבדוק, ואז תגלה פתאום שאת ההלכה הזאת לא ידעת, והלכה אחרת לא קיימת באופן נכון, ובעוד הלכות שגגת.

מחמת חוסר ידיעה או חוסר תשומת לב עלולים להיכשל, חלילה, באיסורים חמורים, כגון בהלכות כשרות, גזל, תפילה וצניעות.

אדם לוקח חסה, שוטף אותה במים, וחושב שסילק בזה את כל התולעים. אבל התולעים מתחבאות היטב בתוך העלים. גם אם ירד על ראש החסה גשם זלעפות, הן יושבות להן בשלווה בפנים.

לכן יש לקנות חסה ללא חרקים, שמגדלים אותה בשיטה מיוחדת, באופן שהחרקים אינם יכולים

אלא הוא בגדר גזלן חמור!

גם בהלכות שבת צריך אדם לקיים "קָחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים", כי עלולים להגיע בנקל לחילול שבת, ה' ישמור, מחמת חוסר ידיעה. אדם מחלל שבת שוב ושוב, ואפילו לא יודע שהוא מחלל שבת, ולא יכול לחזור בתשובה.

ה"חפץ חיים" כותב ב"משנה ברורה" בהקדמה להלכות שבת: "...אך באיזה עניין נוכל לבוא לזו המדרגה שישמור שבת בכל פרטיו, העצה היעוצה לזה שיראה לזרז את עצמו ללמוד הלכות שבת, ולחזור עליהם תמיד, כדי שידע האסור והמותר. שאם לא כן אפילו אם ילמד כל העניינים המוסריים המזרזים לשמירת שבת כראוי, לא יועיל לו".

יש הרבה מלאכות ותולדות, ובלי ללמוד אי אפשר לדעת מה בגדר צובע ומה תולדה של מלבן, מה נחשב בונה ומה תולדה של דש, וכן הלאה.

איסורי שבת רבים הם וחמורים מאוד. אם אדם יודע את ההלכות, יכול הוא לקיים בהידור ובשמחה, אבל אם אינו

יודע - הוא נכשל שוב ושוב, ואפילו לא יודע שנכשל.

ומה הוא חושב לעצמו? וכי יצא פטור בטענת "לא ידעתי"?

לא ולא. אי ידיעת החוק אינה פוטרת מעונש! תלמד את ההלכות והדינים ותדע אותם.

כל הזמן מתחדשים חידושים טכנולוגיים, וצריך לדעת מה ההלכה לגביהם.

האם מותר להיכנס בדלת הנפתחת באופן אוטומטי, כשאדם מתקרב? האם מותר לעבור במקום שנורה נדלקת?

"קָחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים וְשׁוּבוּ אֶל ה'" תתחילו לקחת דברי תורה. תתחיל ללמוד, וכאשר תדע את ההלכות תוכל גם לקיים. אחרי שתלמד, יהיה לך קל לדעת וקל לקיים, זה לא כבוד ולא קשה, כלל וכלל לא.

כל אדם חייב לקבוע לעצמו זמן, ביום ובלילה, ללמוד בבית המדרש. וגם בבית יהיו לו ספרים ללמוד בהם.

מצוות התורה הקדושה.

מגיע האדם לדין, והקב"ה אומר: האדם הזה בא פעם אחת אלי לשמוע דברי תורה? הוא הגיע לשיעור תורה בכל השנה הזאת? איך הוא רוצה שאתן לו פרנסה טובה ובריאות איתנה, אם הוא לא בא ללמוד את תורת הקדושה? אם הוא בא לשמוע דברי תורה ויש לו קביעות, אשריו ואשרי חלקו ומה נעים גורלו.

במסכת אבות (ו, ב) שנינו: "אמר רבי יהושע בן לוי: בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב, ומכרזת ואומרת: אוי להם לבריות מעלבונה של תורה", ואמר הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל, שבימים הללו - אלול, ראש השנה ויום הכיפורים - לא רק בת קול יוצאת ומכרזת, אלא הימים עצמם זועקים וצועקים - שובו בתשובה!

בפסוק בעמוס (ח, ג) כתוב: "אֲרִיֵּה נִשְׁאָג מִי לֹא יִרְא... ", זו כבר לא רק הכרזה של בת קול, זאת שאגה אדירה. האלול בעצמו שואג - נו, נו, איפה

כאשר האדם לומד הלכה, ילמד בספרים שיהיו מובנים ומפורשים עבורו, ויבין היטב את הכתוב בהם. ואם אינו מבין - ישאל תלמיד חכם, כי אם לא יבין, עלול הוא לבוא לידי טעויות וממילא גם לידי עוונות וחטאים.

דוגמא לכך: הגמרא (ברכות לו ע"א) אומרת: "אמר מר, הכוסס את האורז מברך עליו בורא פרי האדמה. טחנו אפאו ובישלו, אף על פי שהפרוסות קיימות, בתחילה מברך עליו בורא מיני מזונות, ולבסוף ברכה אחת מעין שלוש. והתניא, לבסוף ולא כלום."

אדם שאינו בקי רואה שכתוב בגמרא: "לבסוף ולא כלום", וחושב שאינו צריך לברך כלום אחר אכילת האורז. והאמת שאין הדבר כך, אלא הכוונה שלא מברכים ברכה מעין שלוש, אבל כן מברכים "בורא נפשות".

אם אדם אינו מבין ואינו בקי, עלול הוא להגיע לידי חטאים רבים.

רק על ידי לימוד תורה וידיעת ההלכה הברורה, יכול אדם לקיים כראוי את

לומד תורה, אני יודע שהכל סיפורים. אם לא התחלת ללמוד תורה, לא התחלת לחזור בתשובה!

התורה נותנת לנו את היכולת לחזור בתשובה, והתורה גם נותנת לנו את הכח לעמוד בניסיונות. אם אין תורה, חלילה, אין כח לעמוד. האדם נופל.

לכן חייבים ללמוד, בבית הכנסת ובבית. כדאי לקחת חברותא, אפילו בכסף, וללמוד איתו. זוהי זכות גדולה מאוד.

רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל כותב באחד ממכתביו: "ובאמת דרכי התשובה קשים עד מאוד, כי אופן התשובה צריך שיקיף את כל התורה כולה, לפשפש בכל פרט".

על הכל צריך לחזור בתשובה, על כל חטא ועוון, ועל כל מצווה שלא קיימנו בשלמות. האמת היא, שגם מעשים טובים שאנחנו חושבים שהם שלמים - אם נבחן אותם היטב, נגלה שעדיין חסר בהם הרבה.

ה"אני לדודי"? איפה "דודי לי"? האם התכוונת ליום הדין? האם אתה חוזר בתשובה, מתעלה ומתקדש? קום, תתעורר!

חסידים ראשונים היו צמים כל עשרת ימי תשובה, ורק ביום שבת היו אוכלים. יש שכתבו, שאפילו בשבת של עשרת ימי תשובה מותר לצום, אולם להלכה לא צמים ביום שבת קודש.

עד כדי כך יקרים ימי התשובה הללו, ושונים הם לטובה משאר ימות השנה. צריך לדעת לנצלם, שהם ימים גדולים מאוד מאוד.

העיקר בימים אלו היא ההתבוננות, הבחינה והבדיקה של כל מעשינו. עוד מעט יבדק המאזן הסופי שלנו, של כל השנה כולה - "יִדַע פִּי עַל כָּל אֲלֶה יִבְיָאֵף בְּמִשְׁפָּט" (קהלת יא, ט). צריך למהר ולחזור בתשובה על העוונות, ולהוסיף לעצמנו זכויות של מצוות.

כאמור, החזרה בתשובה יכולה להיות רק באמצעות לימוד התורה, אם אדם אומר: 'חזרתי בתשובה, אבל אינני

כשהאדם "מסובב" את עצמו לחזור בתשובה, הוא כבר נמצא בתשובה.

כמובן, התשובה היא עבודה גדולה ומקיפה מאוד, עבודת חיים, אבל אם אדם יתחיל - בעזרת ה' הוא יגיע, ואם לא יתחיל - לעולם לא יגיע.

אם אדם נחוש בדעתו, ומתקדם כל יום מעט, לומד כל יום ומתקן בהדרגה את מעשיו - הוא יצליח בעזרת ה' להשיג את המטרה.

בעל בית עשיר אחד ביקש מתלמיד חכם שילמד איתו כל יום. שאלו התלמיד חכם: "מה אני יכול ללמוד איתך?"

הוא חשב, שהאיש יבקש ללמוד משהו פשוט וקל.

אבל אותו בעל בית אמר, להפתעתו: "אני רוצה מאוד ללמד שולחן ערוך אורח חיים עם המגן אברהם".

ה"מגן אברהם" הוא עמוק, וקשה מאוד להבין אותו. לפעמים הוא כותב ברמזים, אומר עניין שלם בשתיים שלוש מילים. תמה התלמיד חכם,

כיון שכך, שמא יאמר האדם: 'אם ככה, אי אפשר לחזור', וישאר כגוי לכל דבריו?!

חס וחלילה! מה שיכול להציל - יציל, ובעצם התחלת התשובה כבר אתה נמצא בדרך הישרה, ונחשב לך שחזרת בתשובה.

נתאר לעצמנו אדם שנמצא באיזושהי צומת, וצריך להגיע מאשקלון לירושלים. מישהו אמר לו לנסוע ישר, והוא נוסע ישר. נוסע ונוסע, ולא מגיע. פתאום הוא אומר: 'רגע, זאת לא הדרך. נסעתי כבר כמה פעמים לירושלים, ואני זוכר שהיו בדרך הרים, ופה הכל מישור! מה קורה כאן?!'

הוא שואל מישהו: "איך מגיעים מפה לירושלים?" והלה עונה לו: "לירושלים? זה בכיוון ההפוך! כל הזמן התרחקת מירושלים..."

מה עושה הנהג? פנית פרסה. ברגע שסובב את המכונית - הוא כבר חזר לדרך הנכונה. מאותו רגע שעשה את הסיבוב, הוא לא מתרחק יותר, אלא מתקרב למטרה.

כגון: בעיר מסוימת יש תשע חנויות שמוכרות בשר כשר למהדרין, וחנות אחת שמוכרת בשר טרף. אם אדם קנה באחת החנויות, ואינו זוכר באיזו מהן - לא מועיל הרוב, ואסור לאכול את הבשר. החנות נחשבת "כמחצה על מחצה" בין שאר החנויות, מאחר שיש לה מקום קבוע, ודבר קבוע יש לו חשיבות.

אומר ה"בן איש חי" זצ"ל: כשאדם קובע את עצמו לשעה מסוימת בכל יום ללמוד תורה, ואינו מחליף אותה בכל מחיר שבעולם, הרי זה בגדר "כל קבוע כמחצה". השעה של הלימוד נחשבת לו כאילו למד מחצית משעות היום!

אבל מתי נחשב לו כך? אם יש לו קביעות, שאינו מוותר על הלימוד הזה בשום אופן ובשום מצב.

אם אדם נמצא בדרך התשובה, מתוך רצון ודבקות במטרה, ולומד בקביעות את התורה ואת ההלכות - תהיה לו סייעתא דשמיא והוא יזכה להצלחה גדולה.

איך יוכל אותו בעל בית ללמוד ולהבין שולחן ערוך עם מגן אברהם?

ובכל זאת הסכים, וקבע ללמוד איתו שעה אחת בכל יום. למרבה הפלא, הצליחו לסיים כל "אורח חיים" כולו עם המגן אברהם!

אם אדם מתחיל, והוא נחוש בדעתו להמשיך ולהתקדם צעד אחר צעד, בעזרת ה' הוא יצליח.

יש כאן, ביישיבה, אנשים שאמרו: 'איך נצליח ללמוד את כל הש"ס?..' אבל הם התחילו, וברוך ה' המשיכו וסיימו את הש"ס, לא פעם אחת אלא פעמיים, ועוד זמן קצר עומדים לסיימו פעם שלישית.

כדי להצליח חייבים שתהיה קביעות כל יום. זה לא קל, אבל זה חשוב מאוד.

יש כלל בהלכה: "כל קבוע כמחצה על מחצה דמי". בדרך כלל, הולכים אחר הרוב. אבל דבר קבוע שנוצר ספק אודותיו, לא נחשב מיעוט גם אם הוא מיעוט, אלא נחשב כמחצה.

ימים המסוגלים לתיקון המידות

להכירה ולשוב ממנה!

שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל עַד ה' אֱלֹהֶיךָ פִּי כְּשִׁלְתָּ

בַּעֲוֹנֶךָ (הושע יד, ב)

בהמשך דבריו מוסיף וכותב הרמב"ם:
 "ואלו העוונות קשים מאותן שיש בהן מעשה, שבזמן שאדם נשקע באלו, קשה הוא לפרוש מהם" - ענייני המידות קשים מן העברות.

לכאורה קשה, איך אפשר לומר שמידה רעה גרועה יותר מגילוי עריות או מחילול שבת, שנענשים עליו בסקילה?

בספרו "מורה נבוכים" באר הרמב"ם את דבריו וכתב, כי ישנן עברות שהן מצד הגוף הנגוף. גוף האדם הוא בהמי, "אָדָם וּבְהֵמָה תִּוְשָׁעַ ה'" (תהלים לו, ז). הגוף שואף כל הזמן לחומריות, ומושך את האדם לעשיית עברות. אין טעם לבוא אליו בטענות, אלא צריך רק לייסרו ולהכותו על כך.

אולם חטא במידות הוא פגם שכלי, ברוח האדם ובנשמתו - וכשאדם

כתב הרמב"ם בהלכות תשובה (פ"ז ה"א), שכשם ששייכת תשובה בעברות, כך צריך לשוב בכל ענייני המידות ולתקן, וזו לשונו: "אל תאמר שאין תשובה אלא מעברות שיש בהן מעשה, כגון זנות וגזל וגנבה, אלא כשם שצריך אדם לשוב מאלו כך הוא צריך לחפש בדעות רעות שיש לו, ולשוב מן הכעס ומן האיבה ומן הקנאה ומן ההיתול ומרדיפת הממון והכבוד, ומרדיפת המאכלות וכיוצא בהן, מן הכל צריך להזור בתשובה".

ישנם אנשים שיש להם משיכה לכסף, ואת כל חייהם הם מעבירים במרדף אחר הכסף. לאחרים חשוב מאוד הכבוד - אדם מן הסוג הזה אינו מסוגל להתמודד כשלא מכבדים אותו. יש הסובלים משאר ענייני המידות כמו כעס וקנאה.

כל מידה רעה שיש באדם, עליו

הדרך רחוקה. מה הקשר בין חסיד ועניו - למי שקובע מקום לתפילתו? שמעתי ממרן רבנו עובדיה יוסף זצ"ל ביאור נפלא -

אדם רגיל להתפלל בבית כנסת מסוים, והנה מגיע יום האזכרה של הוריו, והוא רוצה לעלות כשליח צבור, אך הגבאים מעלים מישהו אחר. הוא כועס: כך אתם עושים לי? ומיד עוזב את בית הכנסת הזה ועובר להתפלל במקום אחר...

הוא מגיע לבית הכנסת, מתפלל שם חצי שנה, ופתאום בעת מכירת העליות מעלה לו מישהו את המחיר. הוא מתעצבן: 'אני רוצה את העלייה הזאת... למה הוא לוקח לי? מי שיש לו כסף מגיע לו הכל?...' הגבאים מנסים להסביר לו: 'אדוני, יש כאן מכירה...' אבל הוא כועס והולך.

בבית הכנסת השלישי הוא מחזיק מעמד שנה. יום אחד הוא מגלה שמישהו יושב על כסאו. הגבאי לוחש לו בצד: 'זה אדם חשוב... תוותר לו... בלאו הכי הוא כבר הולך מחר, שב

חוטא ברוח הוא פוגם פגם הרבה יותר חמור והרבה יותר קשה לתיקון!

מידות האדם ניכרות בכל תחום בחייו. ככל שהאדם הוא בעל מידות מתוקנות יותר, ובעל יכולת להתכופף, להבליג ולספוג - כך יהיו חייו נעימים, נוחים ואיכותיים יותר.

חז"ל (ברכות ו ע"ב) אמרו: "כל הקובע מקום לתפילתו אלוקי אברהם בעזרו", שכן גם באברהם נאמר: "וַיִּשְׁכַּם אַבְרָהָם בְּבֶקֶר אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר עָמַד שָׁם" (בראשית יט, כז) - הוא חזר להתפלל במקום שבו עמד בתפילה בפעם הראשונה.

ממשיכה הגמרא בשבח הקובע מקום לתפילתו - "וכשמת אומרים לו: אי עניו, אי חסיד, מתלמידיו של אברהם אבינו".

הדבר תמוה, מה שאומרים שאלוקי אברהם בעזרו דווקא, הוא משום שמצינו אצל אברהם שהתפלל דווקא באותו מקום, אך מכאן ועד לשבחו אחרי מותו שהוא חסיד ועניו, נראית

המזניח את עצמו, ופועל על פי יצריו
וטבעו החומרניים!

על הכועס נאמר (נדרים כב"ע"א): "כל מיני
גיהנום שולטים בו", ולא עוד אלא
ש"משכח תלמודו ומוסיף טיפשות".
המתכבד בקלון חברו - אין לו חלק
לעולם הבא (ירושלמי חגיגה ב, א). כמה
קשה להיזהר מכך, כאשר נמצאים
בחברה, ובפרט כאשר הכבוד חשוב
ומחפשים להשיגו...

עבודת המידות היא לכל הדעות
עבודה קשה. לא קל להתמודד עם
מידת הכעס, עם גאווה או עם רדיפת
כבוד, אך בימים אלו - עשרת ימי
תשובה - ה' יתברך מצוי אצלנו ויש
סייעתא דשמיא גדולה לשוב. כשבא
אדם לפני הקב"ה ואומר: ריבוננו של
עולם, קשה לי, אני לא מסוגל. אומר
לו הקב"ה: אעזור לך, כדברי רבנו יונה
ב"שערי תשובה" (שער א): "עזור ה'
לשבים כאשר אין יד טבעם משגת".

בינתיים במקום אחר... ' אבל הוא לא
מסוגל להתאפק: 'מה? ככה אתם
עושים לי? למה אקום אני? אולי הוא
יקום לכבודי?!' ושוב הוא עוזב את
בית הכנסת והולך למקום אחר. הוא
לא מסוגל. הכבוד בוער בקירבו.

הקובע מקום לתפילתו, כלומר - אדם
המסוגל להישאר באותו בית כנסת
במשך שנים רבות - וודאי ארעו לו
כמה מקרים של פגיעה בכבודו. מן
הסתם לא תמיד כבדוהו מספיק, יתכן
שהיו מקרים שבהם נאלץ להבליג
ולשתוק. אם עשה זאת, והצליח
להישאר באותו בית כנסת במשך
שנים ארוכות, ודאי הוא חסיד ועניו,
ולכן ראוי לקרוא לו לאחר מותו "אי
עניו, אי חסיד"...

עבודה גדולה וחשובה היא עבודת
המידות. כמה נורא מצבו של אדם

זהירות בכבוד הזולת

לצאת לאסוף כספים לצורך עזרה ליהודי הגולה. הוא נסע אל מעבר לים. במקום מסוים ניגש אליו אדם עשיר ונשוא פנים, שנראה כגוי לכל דבר, וביקש שהרב יגיע לביקור אישי בביתו.

ידע המהרש"א כי קשרים מעין אלו בכוחם להביא לטובה, והסכים לבוא. העשיר הכניסו לביתו וערך לו סיור באוצרותיו. הוא הראה לו המצאות וסודות שהיו בביתו. לבסוף הוביל אותו לחדר שהיה מלא חרבות.

בשלב הזה נעל לפתע את הדלת, השכיב בכח את הרב על הרצפה, והורה לו לקרוא שמע ישראל ולהתוודות לפני מותו.

נחרד המהרש"א חרדה גדולה, וניסה להבין על מה ולמה ארע לו כך, אך העשיר לא הסביר מאומה.

בלית בררה קרא שמע והתודה, כשבמשך כל אותו זמן מצמיד העשיר

על גודל הזהירות בכבוד הזולת, נוכל ללמוד ממעשה נורא שארע עם המהרש"א -

למהרש"א היה תלמיד גאון ושקדן גדול, אשר למד איתו חברותא בביתו.

באחד הימים נעלמו בבית המהרש"א כפות זהב שהיו מונחות על השולחן. בני הבית חיפשו בכל מקום אפשרי, אך הכפות נעלמו ואינן. לבסוף החליטו לחפש בכיסי האנשים שהסתובבו בבית. לתדהמת כולם נמצאו הכפות בכגדו של החברותא...

נקל לשער את גודל התדהמה מן התלמיד. מציג את עצמו כתלמיד חכם, ואינו אלא גנב פשוט... הרוגז עליו היה גדול. תוך זמן קצר יצא לו שם של גנב, ובושה נוראה נגרמה לו. לא היה שייך שימשיך לחיות באותה עיירה במצב כזה, הוא הלך לגור במקום אחר, והקשר עימו ניתק.

כעבור כמה שנים הוצרך המהרש"א

מסופר על הרב מבריסק זצ"ל, שהיה בדרכו לבית הכנסת בערב יום הכיפורים, ולפתע שמע קול של תינוק בוכה מחצר בית אחד. נכנס וניגש אל התינוק, ומצא אותו שוכב לבד. מן הסתם ישן קודם, והוריו החליטו לעזוב אותו כך וללכת להתפלל "כל נדרי" בבית הכנסת.

החל הרב לשחק עם התינוק ולהרגיע אותו, כאילו כל הזמן שבעולם לפניו... בינתיים התאסף הציבור בבית הכנסת והמתין לרב. השעה התאחרה מאוד, היום הקדוש ממשמש ובא, והרב - איננו.

בדאגה יצאו לחפשו ברחובות, והנה מצאו אותו יושב בחצר בית אחד, מרים בידיו תינוק ומשחק איתו...

כשהבחין בתמיהתם אמר: "הרי כתוב שמצווה הבאה לידך אל תחמיצנה... לא יכולתי להשאיר תינוק בוכה וללכת להתפלל!..."

הרי לנו דוגמא חיה למידות טובות, שהתורה רק משביחה ומצמיחה.

את חרבו אל ראשו. כשסיים להתוודות והרגיש מוכן למסור את נשמתו לכורא יתברך, זרק העשיר את החרב, התכופף ארצה ונשק את כפות רגליו, כשהוא מבקש סליחה על כל מה שעשה.

"רבנו, האם הרב זוכר אותי?", שאל, "אני הוא תלמידך שלמדתי איתך... לא הצלחתי לעמוד בפיתוי, תקף אותי יצרי ולקחתי את כפות הזהב, אך הבושה שנגרמה לי מבני ביתך הייתה כה גדולה, עד שלא יכולתי להישאר בעיר, הלכתי לעיר אחרת, ועד מהרה הדרדרתי במעשיי ונעשיתי ככל הגויים..."

"ידוע ידעתי כי יש עליך בשמים קפידה גדולה מאוד בשל התנהגות בני ביתך כלפי, ורציתי להסירה. לכן כל חיי חיכיתי להזדמנות, עד שבאה שעת כושר לפני, ובפחד המוות שגרמתי לך הצלחתי להסיר את הקפידה הנוראה".

ללמדנו על גודל הזהירות הנדרשת בין אדם לחברו, גם כאשר ההתנהגות כלפיו מוצדקת, לכאורה.

מטרת הקשיים והניסיונות

חס וחלילה! הקב"ה ברא את האדם ישר, והאדם - במעשיו - הביא על עצמו את מומו.

ועדין יכול אדם לטעון: 'אבל אתה - אבא - בראת בי את היצר הרע!'

התשובה: אדרבה, הקב"ה ברא לך את היצר הרע כדי שיהיו לך אתגרים בחיים, כדי שתעמוד בניסיונות ותקבל על כך שכר גדול יותר. כי מה שוה האדם אם אין לו יצר הרע שיכול להתגבר עליו!?

באמת חז"ל (שבת קנא ע"ב) דרשו את הכתוב (קהלת יב, א): 'וְהִגְעוּ שְׁנַיִם אִשָּׁר תֵּאמַר אֵין לִי בְּהֶם חִפְזִין' על ימות המשיח, בהם יתבטל יצר הרע, ולא יהיו בהם לא זכות ולא חובה. ימים כאלו - אין לאדם חפץ בהם.

נמצא, אם כן, שהאדם צריך לשמוח

שחת לו לא בְּנֵיו מוֹמָם דוֹר עֲקָשׁ וּפְתִילָתַל (דברים לב, ה).

כתב ה"אור החיים" הקדוש: "פירוש, כשמשיחיתים דרכם גורמים רעה לעצמם. ומה רעה גורמים? 'לא בניו', פירוש: שאינם נקראים בני א-ל חי, כאומרם ז"ל (בבא בתרא י"ע א): כשישראל הולכים בדרכו של מקום נקראים בנים, וכשאין הולכים נקראים עבדים. והוא אומרו 'שחת לו' - שלא יקראו בניו של הקדוש ברוך הוא. ואומרו 'מומם' לפי שיש מקום לומר: סוף סוף יגיע הדבר לאב מום הבנים חס ושלום, לזה אמר 'מומם', פירוש: המום מהם בא, לא מאבינו, כי הוא ברא את האדם ישר, והמשיחית חלק זה הרע אינו אלא מצד מעשה האדם".

אדם אינו יכול לומר: 'הקב"ה הוא אבי, והוא זה שהביא עלי את המום!'

בהימצאותו של יצר הרע!

מתייחס אליו בעין רעה.

ישאל אדם: אבל הוא מפתה אותי?

אז מה? תתגבר! תעמד בניסיון! לא היו מעמידים אותך בניסיון שאין לך את הכוחות לעמוד בו ולהתגבר עליו! - אבל למה העמידו אותי בכזה ניסיון? - פשוט מאוד: מן השמים רוצים לתת לך שכר גדול על עמידתך בניסיון.

המשנה אומרת (עדיית ה, ז): "מעשיך יקרבוך ומעשיך ירחקוך!" הכל תלוי במעשי האדם.

אין משמעות נכונה למילים: 'אני לא יכול! אין לי כוחות!' - כל אחד מקבל ניסיונות מן השמים והוא חייב לעמוד בהם. אסור להתפתות!

על פי זה אפשר לבאר את מה שאומרים בסדר הוידוי: "על חטא שחטאנו לפניך ביצר הרע", לכאורה תמוה, הרי כל החטאים שאנו מפרטים בסדר הוידוי, הם "חטא שחטאנו לפניך ביצר הרע", ומדוע צריך להתוודות על כך בנפרד?

אולם לפי מה שנתבאר, כך היא כוונת הוידוי: אדם מאשים, על כל צעד ושעל, את היצר הרע, שהוא גרם לו לחטוא - וזה עצמו חטא! הקב"ה נתן לך את יצר הרע לטובתך! כדי שתתגבר עליו! עליך לשמוח בו! ותחת זאת אתה

כוונת הלב

ואומרים: 'חטאנו, עוינו, פשענו... דיברנו דופי ולשון הרע... חיללנו שבתות ומועדי קודשך...'

ומה הם עושים אחרי יום הכיפורים? - נשארים אותו דבר. במוצאי יום כיפור מוצאים אותם נכנסים למסעדה שרמת כשרותה מוטלת בספק גדול, ושם זוללים בשר וסובאים יין, בלי לבדוק אם אינם אוכלים כעת נבלות וטרפות, וגם אם לא טרפות ממש, האם בעל הבית זהיר בבדיקת המזון מתולעים? האם הוא משתמש בכרוב וחסה מהשוק, או קונה ירק ללא תולעים - שהרי על כל אכילת תולעת לוקים! חובה על כל אחד לבדוק את מה שהוא מכניס לפיו, לדאוג שיהיה משגיח במקום, ושאותו משגיח יהיה אחראי ובר סמכא, שלא ישל באיסורי תורה גמורים.

באמירת הודוי בסליחות וביום הכיפורים נוהגים להכות על הלב. לא צריך להכות הכאות חזקות, אלא רק כסימן בעלמא.

אך עלינו לדעת כי עיקר הודוי אינו הכאת הלב באגרוף. הקב"ה רוצה שהלב יכה אותנו, ולא אנחנו אותו... הוא רוצה שנחוש כאב על החטא שחטאנו - איפה הלב שלך? למה לא התבוננת? זה עיקר העיקרים של הימים הללו שנקראים עשרת ימי תשובה. בימים אלו הקב"ה ממציא את עצמו אלינו וממתין שנשוב אליו, ככתוב (ישעיה נה, ו-ז): "דַּרְשׁוּה' בְּהַמָּצְאוֹ קְרֹאֵהוּ בְּהִיטּוֹ קְרוֹב, יַעֲזֹב רָשָׁע דַּרְפּוֹ וְאִישׁ אָוֶן מִחֲשַׁבְתּוֹ".

על כך מוכיח הנביא ישעיהו (א, ה) את ישראל: "עַל מָה תִּפְנוּ עוֹד תּוֹסִיפוּ סָרָה". יש בני אדם שמכים על ליבם

מה צריך אדם לעשות? נחפשה דרכינו ונחקורה ונשובה אליך.

מהו סוד התשובה? איך ביום אחד מסיר הקב"ה מן האדם את כל העברות שעשה? איך יתכן שאדם יחטא במשך שנה תמימה, ופתאום יבוא, יתודה, וימחקו לו את כל מעשיו הרעים?

התשובה היא: חסד גדול מאוד עושה איתנו ה' יתברך. הקב"ה אומר לנו: "וַיִּנְשָׁלְמָה פְּרִים שְׁפָתֵינוּ" (הושע יד, ג) - במקום פרים לבית המקדש שהייתם צריכים להביא לי, תנו לי את שפתותיכם. כשאנו אומרים: 'סלח לנו כי חטאנו', לוקח הקב"ה מאיתנו את עוונותינו.

יהודי בא אל רבי לוי יצחק מברדיטשוב זצ"ל וביקש שיתן לו דרך תיקון. הוא פרט לפני הרב את העברות שעשה, וכנגדו החל הרב למנות לו את כל התעניות שעליו להתענות - לחטא פלוני שמונים תעניות, לחטא אלמוני - מאתיים ימי תענית, וכן הלאה.

"על מה תכו" - שואל הנביא - "למה אתם באים אליו ומכים על חטא, כשבמוצאי יום הכיפורים אתם חוזרים בחזרה לאותם המעשים שעשיתם קודם, ואוכלים את אותם מאכלים? במה יסלח לכם הקב"ה - בכך שאתם מכים על גופכם!?"

המגיד מדובנא זצ"ל המשיל על כך משל יפה -

אדם רצה לקנות קמח. לשם כך הביא איתו שק גדול, המכיל עשרים וחמשה קילוגרם, והחל למלאו בקמח. כשהשק נראה מלא, החל האיש לדפוק עליו, כדי שהקמח שבתוכו יתכווץ, ויוכל להכניס עוד.

על כך אומר הנביא: "על מה תכו עוד תוסיפו סרה" - לשם מה אתם מכים את עצמכם? כנראה התמלאתם, ואתם רוצים להכניס עוד עברות... כל רצונכם הוא להוסיף סרה, אתם מכים כדי שיהיה מקום לעוד עברות.

העברות שעבר הוא עצמו! מנין יודע
הוא את כל הפרטים?

בכיותיו העצומות של הרבי נכנסו
לתוך ליבו ועוררו גם אותו לבכייה
נוראה. וגם לאחר שהלך משם לאכול,
היה יושב ואוכל כשהוא ממרר בבכי,
וכל אכילתו היתה טבולה בבכי
ובדמעות.

למחרת שוב הלך אל הרבי, ושוב מצא
אותו בוכה ומילל: "איך מרדת כך
בבוראך? איך עברת עברה כזו?"

ושוב בכה האיש, כי היו אלו עברותיו
ומעשיו! מרוב בכי כמעט לא הצליח
לאכול את האוכל שהכין, ובכל זאת
הכריח את עצמו לבלוע, שהרי הרבי
הורה לו שזה יהיה תיקונו...

את המעשה הזה נהגו החסידים לספר
בסעודה מפסקת, כדי להזכיר: צריך
לאכול, כך ציונו הקב"ה, אבל איך
אוכלים? כשכל מחשבותינו בבכייה,
בתשובה ובתחנונים לפני הקב"ה
שימחול ויסלח, ובייסורי נפש - איך
חטאנו, עוינו ופשענו לפניו...

נבהל היהודי: "איך אצליח? הלא כדי
לצום ימים רבים כל כך, עלי לחיות
עשרות שנים... מה יהיה אם אמות
לפני שאספיק לעשות תשובה?"

אמר לו רבי לוי יצחק: "זאת התשובה
שיכול אני לתת. לך לליז'ענסק. אולי
שם תקבל תשובה אחרת."

הלך היהודי אל ה"נעם אלימלך" זצ"ל
ואמר לו, כי רצונו לשוב בתשובה,
דרך התיקון שניתנה לו היא לצום,
ואינו יכול לצום.

עוד בטרם החל לפרט את חטאיו,
אמר לו הרבי: "לא תצטרך לצום, יכול
אתה לאכול כל יום סעודה דשנה, אך
בכל יום בטרם תאכל, בוא אלי לשמוע
דברי מוסר והתעוררות, ואחר כך תלך
לאכול."

הכין לעצמו היהודי אוכל טוב, ובא
לרבי אלימלך. מצא אותו עומד, מכה
על ליבו ובוכה בכי מר: "אוי, אוי,
אלימלך, איך עברת עברה כזו וכזו
במקום פלוני? איך עשית כך וכך?
כמה הכעסת את הקב"ה במעשיך!"

נדהם היהודי: הרב פרט בדיוק את

אלא, 'ארור אשר לא יקים'. אילו נאמר: 'עץ חיים לעמלים בה', לא היתה תקומה, אלא "עץ חיים היא לפי חזקתה" (משלי ג, יח).

התורה היא "עץ חיים" לא רק ללומדים אותה, אלא גם לאותם אנשים המחזיקים את לומדי התורה.

אדם שמחזיק את לומדי התורה, נחשב לו כאילו למד את התורה.

בפסוק בקהלת (ו, יב) נאמר: "פי פִּצֵּל הַחֶכְמָה פִּצֵּל הַכֶּסֶף". דרשו על כך שבאותו צל שישב החכם הלומד תורה, יזכה לשבת גם מי שעזר לו ללמד תורה על ידי שתמך בו.

אדם רוצה לעשות את רצונו ה' וללמוד תורה בהתמדה. אם יצא להשיג פרנסה - יאבד את תורתו. על כן, גדולה עד מאוד זכותו של אדם שבא ואומר לו: 'אל תדאג, תלמד ואני אתן לך פרנסה'.

לתמוך בתלמידי חכמים בכבוד ובעין יפה זה דבר עצום מאוד.

כך כותב רבנו יונה ב"שערי תשובה"

בזמן שבית המקדש היה קיים, הקורבנות היו מכפרים עלינו. כיום, שאין לנו בית מקדש, מה יכפר עלינו?

נאמר בפסוק (משלי טו, ו): "בְּחֶסֶד וְאֶמֶת יִכַּפֵּר עוֹן". "חסד" הוא גמילות חסדים בין אדם לחברו, ו"אמת" זו התורה הקדושה.

כך אומר הקב"ה (ילקו"ש הושע רמז תקכב): "חביב עלי תלמוד תורה שלכם יותר מכל הקורבנות שבתורה ומכל הזבחים שזבח שלמה לפני, שנאמר: "פי טוב יום בְּחֻצְרֵי מֵאֲלֶף" (תהלים פד, יא) דכתיב: "אֲלֶף עֲלוֹת יַעֲלֶה שְׁלֹמֹה" (מלכים א ג, ד).

עוד מובא במדרש (ויקרא רבה כה, א): "רב הונא אמר: אם נכשל אדם בעברה, וחייב מיתה בידי שמים, מה יעשה ויחיה? אם היה למוד לקרות דף אחד קורא שני דפים, ואם היה למוד לשנות פרק אחד ישנה שנים. ואם אינו למוד לקרות ולשנות, מה יעשה ויחיה? ילך ויעשה פרנס על הציבור וגבאי של צדקה, והוא חי. שאילו נאמר: 'ארור אשר לא ילמד', לא היתה תקומה,

בגמרא (ראש השנה יח ע"א): "אמר רבה: בזבח ובמנחה אינו מתכפר, אבל מתכפר הוא בדברי תורה. אביי אמר: בזבח ובמנחה אינו מתכפר, אבל מתכפר בגמילות חסדים".

אפילו נבוכדנצר הרשע, שרבו חטאיו ופשעיו מאוד, זכה שתתמהמה הפורענות מלבוא, מאחר שהוא פרנס את עניי ישראל.

דניאל הוא שייעץ לו: "וַחֲטָאךָ בְּצַדִּיקָה פָּרַק" (דניאל ד, כד) - וחטאך בצדקה פרוק מעל צווארך.

קל וחמר, אדם ירא שמים שרוצה לעשות את הטוב בעיני ה', ילמד תורה וירבה בצדקות, וייטב לו.

אם אדם עוזר לעניים ולדלים, ותומך בלומדי תורה, הוא מציל עצמו מכל מיני גזרות רעות, ואפילו ממות, שנאמר: "צדקה תציל ממות".

(שער ד אות יא): "אם עבר אדם על כריתות ומיתות בית דין, ושב בתשובה, אף על פי שאינו מתכפר לו לגמרי בלא ייסורין (כדאיתא ביומא פו ע"א), מכל מקום הצדקה מגנה מן הייסורים, 'ותלמוד תורה כנגד כולם', שנאמר (משלי טו, ו): 'בְּחֶסֶד וְאֱמֶת יִכָּפֵר עֲוֹן', אמת זו תורה, שנאמר (משלי כג, כג): 'אֱמֶת קִנְיָה וְאֵל תִּמְכֹּר'".

על ידי תורה וחסד מתקבלת תשובתו של אדם, והקב"ה מכפר לו על חטאיו. כפי שנאמר בנבואת הושע (יד, ג): "אִמְרוּ אֱלֹהֵי כָל תְּשׂוּאָה עֲוֹן" - תשא ותמחל על העוונות שלנו, ובמקום העוון תיקח "טוב" - את מעשינו הטובים.

על בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נגזרה גזרה קשה. נאמר עליהם (שמואל א ג, יד): "וְלָכֵן נִשְׁבַּעְתִּי לְבֵית יְעֲלִי אִם יִתְּפַּר עֲוֹן בֵּית יְעֲלִי בְּזָבַח וּבְמִנְחָה עַד עוֹלָם". אומנם, מובא

י"ג מידות רחמים

חטאינו.

אוי ואבוי לנו שאנו מטריחים כביכול את קודשא בריך הוא, שהוא - ולא שליח - ירחץ מאיתנו את הלכלוך ואת זוהמת החטאים בהם נכשלנו.

בספר "קב הישר" מובא מעשה בחכם אחד שהלך בדרך עם אליהו הנביא, והנה הם רואים לפנייהם נבלה המעלה צחנה נוראה.

החכם לא היה מסוגל לסבול את הריח הרע וסתם את נחירי אפו עד יעבור זעם. אולם אליהו הנביא הלך ליד הנבלה בשלווה, כאילו אינו חש בריחה הנורא.

אליהו הנביא והחכם המשיכו בדרכם, והנה הם רואים לפנייהם אדם ההולך בגאווה, כשהוא לבוש בהידור ושערותיו מסורקות בקפידה.

לפליאת החכם סתם אליהו הנביא את חוטמו, ומיהר לעבור על פניו של אותו אדם. שאל החכם את אליהו הנביא:

מי א-ל פְּמוֹהָ נִשְׂא עֵינַי וְעֵבֶר עַל פִּשְׁעִי

(מיכה ז, יח)

בעל ה"תומר דבורה" כותב, ש"מי א-ל כמוך" זו המידה הראשונה מי"ג מידות, "נושא עוון", זו המידה השנייה ו"עובר על פשע" - המידה השלישית.

המידה השלישית גדולה מקודמותיה, שהרי אין מחילה על ידי שליח, ואם כן מי שצריך לבצע את המחילה, הוא לא אחר מאשר הקב"ה בכבודו ובעצמו ממש.

לא ניתן לכבס את חטאי האדם בלא שיתקיים בו מאמר הכתוב: "אִם רָחֵץ ה' אֶת צֵאֵת פְּנוֹת צִיּוֹן" (ישעיה ד, ד), כלומר, הקב"ה בעצמו בא ורוחץ ומנקה אותו מכל חטאיו.

דוד המלך ע"ה אומר: "כִּי עֲפָפָה הַסְּלִיחָה" (תהלים קל, ד). מבאר רש"י: "לא נתת רשות לשליח לסלוח". רק אתה, ריבוננו של עולם, ולא מישהו אחר יכול לסלוח לנו ולנקותנו מכל

רוחני נורא שמזהם את אוויר העולם. כאשר אדם נכשל הלילה בעברה נודף ממנו סרחון נוראי, שרק הקב"ה יכול לנקותו, כפי שאומר הנביא: "אם רָחֵץ ה' אֶת צִאֲת בְּנוֹת צִיּוֹן".

רק הקב"ה, ישתבח שמו, 'עובר על פשע' בחסד בחמלה וברחמים, ובא בכבודו ובעצמו ומתחיל לרחוץ את האדם, לכבס פה ולנקות שם ולמרק אותו מכל חטאיו ופשעיו.

"כיצד יתכן שמקודם עברת בסמוך לנבלה בלי לחוש בדבר, ועתה כשאנו עוברים ליד אותו אדם אתה סותם את אפך?".

אומר לו אליהו הנביא: "כשאדם נוגע בנבלה נאמר עליו 'וְטִמָּא עַד הָעֶרֶב' (ויקרא יא, כח), אבל כל הנוגע באדם זה נדבק ממנו בטומאות חמורות!".

הנבלה לא עשתה כל דבר רע, אבל הגאוה של אותו אדם מפיצה ריח

ברחמים ובהמלה

שהוגש לווינשטיין אינו כשר.

תמה ר' אהרון: "יש לך אפשרות להזמין אוכל כשר, מדוע אתה מזמין אוכל לא כשר?".

אמר לו ויינשטיין, שכל מה שהקב"ה מצווה, הוא עושה להפך.

יש מצווה לאכל כשר? הוא אוכל לא כשר. יש מצווה לשמור שבת? הוא

הקב"ה מנהיג כל יהודי באופן מופלא, שומר עליו ומכוון אותו להיכן שעליו להגיע.

את הסיפור הבא סיפר בעל המעשה:

ר' אהרון טס בטיסה מחו"ל, ולידו ישב אדם שמראהו כגוי, אך התברר ששם משפחתו ויינשטיין. בזמן הטיסה, כאשר הגיעו הדיילים לחלק את האוכל, ראה ר' אהרון שהאוכל

"יזכור". [התפילה נאמרת על ידי אנשים שהוריהם נפטרו, ומזכירים בה את שמות הנפטרים. אנשים שהוריהם בחיים, יוצאים מבית הכנסת באותה שעה].

יצא ר' אהרון מבית הכנסת, וראה מעבר לכביש, בתחנת האוטובוס, אדם מעישן סיגריה בעיצומו של היום הקדוש, רחמנא ליצלן. התבונן וראה שזה אותו ויינשטיין...

אמר לעצמו: אם משמים זימנו לי אותו, אני חייב ללכת ולדבר איתו. הלך ואמר לו: "אתה זוכר אותי? הייתי איתך במטוס, וסיפרת לי על משפחתך שנרצחה על ידי הנאצים יימח שמם ועל הבן הקטן שנהרג בסוף המלחמה. עכשיו מתפללים בבית הכנסת תפילת "יזכור" ויש לך הזדמנות להזכיר את בני משפחתך ולעשות להם נחת רוח בשמים".

נכנסו הדברים לליבו, והוא הלך עם ר' אהרון לבית הכנסת.

בתפלת "יזכור" התחיל האיש להזכיר את שם אשתו וילדיו, ובהזכירו את שם בנו הקטן בכה בכיות נוראות, וזעק

לא שומר שבת. יש איסור לאכול ביום כיפור? הוא אוכל ביום הכיפורים! ה' ישמור.

למה הרשיע האדם הזה עד כדי כך?

התברר שהוא ניצול שואה. כל בני משפחתו נהרגו במחנות, מלבד בנו הקטן, אותו הסתיר במאמצים על אנשיים בכל שנות המלחמה. זמן קצר לפני שהסתיימה המלחמה נעלם הילד, ומאותו יום לא ראהו. הוא חיפש את הילד בכל מקום אפשרי, שאל עליו את כל מי שפגש, עד שלבסוף אמר לו אדם אחד, שראה קצין נאצי לוקח את הילד ויורה בו.

האב השכול נשבר לחלוטין, ודעתו השתבשה. מאותו יום הוא הפך להיות מומר להכעים.

ר' אהרון ראה שקצרה ידו מלהושיע, ולא אמר דבר.

כארבע שנים לאחר מכן הגיע ר' אהרון להתפלל את תפילות יום הכיפורים בירושלים, במאה שערים.

אצל האשכנזים אומרים ביום הכיפורים ובחלק מהחגים תפילת

את שמו שוב ושוב.

הנאצי ירה בכך והרג אותך!"

"הקצין הנאצי ריחם עליי", סיפר הבן. "הוא אמר לי, 'אני אירה באוויר כדי שיחשבו שהרגתי אותך, ואתה תברח מהר!' כך ניצלתי.

אחרי תלאות מרובות הגעתי לארץ ישראל, ואני מודה לה' כל יום על חסדו הגדול. מעתה אודה לו ביתר שאת, על אשר זכיתי לפגוש אותך, אבא..."

פתאום נפל שליח הציבור תחתיו, והתעלף. לאחר שהצליחו לעוררו, קרא בהתרגשות גדולה: "אבא, אבא שלי! זה אני, הבן שלך! אני חי!"

דמעות זלגו מעיני כל הנוכחים, כשהתוודעו האב והבן זה לזה.

לאחר שהתאוששו מעט, לחש האב הנרגש: "כל השנים הייתי בטוח שאתה מת. הרי אמרו לי, שהקצין

חג הסוכות

לחכות למצווה אחת שלושת אלפים שנה

בראשית, שהובטחו המים התחתונים ליקרב במזבח במלח, וניסוך המים בחג".

כתב על כך רבנו בחיי (שם), וזה לשונו: "וכן אמרו במדרש (בראשית רבה ה, ג): מים התחתונים נקראו בוכים, כי

בזמן שבית המקדש היה קיים, היו עם ישראל מקיימים מצות ניסוך המים.

בתחילת ספר ויקרא (ב, יג) נאמר: "וְלֹא תִשָּׁבֵת מִלַּח בְּרִית אֱלֹקֶיךָ מֵעַל מִנְחַתְךָ", ופירש רש"י: "מלח ברית - שהברית כרותה למלח מששת ימי

עולם. בתמורה הבטיחם הקב"ה שתיעשה בהם מצות ניסוך המים בבית המקדש. כשהמים התחתונים שמעו זאת, הסכימו ברצון וירדו למטה, בכמות רבה שכיסתה שני שלישי של העולם.

ועתה צא וחשוב, כמה זמן היה עליהם להמתין עד שיזכו שתתקיים בהם המצוה? - אלפיים ותשע מאות עשרים ותשע שנים, שאז הוקם בית המקדש הראשון.

וכשהתקיימה המצוה, כמה זמן בשנה היתה מתקיימת? - שבעה ימים.

ומה כמות המים של ניסוך המים? - שלושה לוגין, שהם כשני ליטרים.

כדאי היה למים לוותר על קרבת אלוקים ולרדת למטה ולהמתין כשלושת אלפים שנה, כדי שתתקיים בהם מצוה אחת, בכמות מזערית של שלושה לוגים, במשך ימים ספורים בשנה.

צא ולמד כמה גדולה ערכה של מצוה!

בשעה שחלק הקדוש ברוך הוא את המים ונתן אלו למעלה ואלו למטה, התחילו מים התחתונים בוכים. וזהו שכתוב (איוב כה, יא) "מִפְּכֵי נְהָרוֹת חִפְּשׁוּ". אמר רבי אבא: בבכי נתפרשו המים התחתונים מן העליונים. אמרו, אזי לנו שלא זכינו לעלות למעלה להיות קרובים ליוצרנו.

"מה עשו? העזו פניהם ובקעו תהומות וביקשו לעלות, עד שגער בהם הקדוש ברוך הוא... אמר להם הקדוש ברוך הוא: הואיל ולכבודי עשיתן כל כך, אין להם רשות למים העליונים לומר שירה עד שיטלו רשות מכם... ולא עוד, אלא שעתידין אתם ליקרב על גבי המזבח במלח וניסוך המים". עד כאן דברי המדרש.

בתחילה כל המים שבעולם היו למעלה, סמוכים וקרובים לבורא עולם. כשנצטוו חלק מהמים לרדת למטה ולשמש כמים תחתונים, הם סרבו, כי לא רצו להתרחק מבורא

מצות הסוכה

המצב הזה למשך כל השנה, להתעלות מהחומריות והגשמיות.

רמז נוסף רמז הכתוב, 'ולקחתם לכם' - שתיקחו את עצמכם, למי? לכם!

כל תכלית התורה והמצוות היא לטובתכם ולהנאתכם, וכדאיתא במדרש, אמר הקב"ה וכי טובה יש לי בזה? ולא נתתי זאת אלא לכם לטובתכם.

"וּשְׂאֲבָתֶם מִים בְּשִׁשּׁוֹן מִמַּעַיְנֵי הַיְשׁוּעָה" (ישעיהו יב, ג) - בזמן שבית המקדש היה קיים היו שואבים מים בחג הסוכות, מים גשמיים ממעיין השילוח - שהיו לוקחים צלוחיות של זהב וכוסות של כסף ובאמצעותם היו שואבים את המים להביאם לבית המקדש לנסכם על גבי המזבח.

רמז במצווה אלינו, שעלינו לקחת

וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן פְּרִי עֵץ הָדָר פַּתְתִּים תְּמָרִים וְעֵנָף עֵץ עָבֹת וְעֵרְבֵי נָחַל וּשְׂמַחְתֶּם לְפָנָי ה' אֱלֹהֵיכֶם שִׁבְעַת יָמִים (ויקרא כג, מ).

'ולקחתם לכם' - 'לכם' פירושו 'את עצמכם'. "קחו את עצמכם לידיים".

התורה מצווה אותנו לקחת את עצמנו ביום הראשון של סוכות, להתעלות מהחומריות והגשמיות, כי בזמן הזה עדיין עם ישראל נקיים מעבירות, וכמו שכתוב במדרש תנחומא: 'וכי ראשון הוא, והלא יום חמישה עשר הוא, ואת אמרת ביום הראשון?! אלא ראשון הוא לחשבון עונות' (ויקרא פרק כג, סימן כב).

העבירות נמחקו ביום הכיפורים, ובימים שבין כיפור לסוכות האדם עסוק בהכנות המצוות לחג (סוכה וארבעת המינים), וממילא טרוד הוא במצוות ואין לו פנאי לעשות עבירות.

והתורה מצווה אותנו להמשיך את

ומִכָּה טְרִיָּה" (ישעיהו א, ו). ואילו אם התרנגולות תתנער בעצמה, תזיז את הכנפיים והנוצות שלה במהירות, אחרי דקה כבר נראה אותה לבנה כשגלגל כבתחילה.

וזה רומזת התורה בפסוק "ולקחתם לכם", שכל אדם יקח את עצמו בידיים, ולא יחכה שיבואו אחרים ויטהרו אותו, שאם הם יעשו זאת, יכאב לו, אלא האדם בעצמו יקח את עצמו ויטהר את עצמו, "לִפְנֵי ה' תִּטְהָרוּ" (ויקרא טז, ל), ואז לא ירגיש שום כאבים.

הַתְּנַעֲרֵי מֵעַפָּר קוֹמֵי (ישעיהו נב, ב)... הבגדים של עם ישראל הם באמצעות התורה והמצוות, החגים והשבתות, אלו הבגדים שלנו, והם מתאימים לכל יהודי ויהודי!

את עצמנו (כאמור, "ולקחתם לכם" - את עצמכם), להכין את עצמו להיות כצלוחיות מזהב וכוסיות של כסף, ולהעלות את המים, ואין מים אלא תורה [שנאמר בישעיהו (נה, א) "הוֹי כָּל צִמָּא לָכוּ לַמַּיִם" (בבא קמא פב.)]. שכל יהודי הוא זהב טהור, ששואבים באמצעותו מים בכדי לנסך על גבי המזבח, מזבח של ה' יתברך.

במדרש (שיר השירים רבה ד, טז) מוזא שיש הבדל בין אדם שאחרים צריכים לנקות אותו לבין אדם שהוא צריך לנקות את עצמו.

הזוהר ממשיל זאת לתרנגולת שמתעפרת בעפר, אם תכניס אותה לאמבטיה ותרחץ אותה עם שמפו וספוג וסבון, ולאחר מכן תסרק אותה, מה ישאר ממנה? כולה תהפוך להיות מוכה ב- "פִּצְעוּ וְחַבְּרוּהָ"

קישוטי סוכה

ושתי מצוות אלו רמזם דוד המלך
בפסוק בתהילים (עו, ג) "וַיְהִי בַשָּׁלֹם
סָפוּ וּמְעוֹנָתוֹ בְּצִיּוֹן"

"וַיְהִי בַשָּׁלֹם" (מלשון שלימות, שמקיימה
בכל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו) "סָפוּ" (זו
מצוות הסוכה), "וּמְעוֹנָתוֹ" (מלשון מעון,
מגורים). "בְּצִיּוֹן" - על ידי שגר בציון,
שהיא ארץ ישראל הקדושה.

כל רגע ורגע שאדם נמצא בסוכה
מקיים מצווה עצומה, וזאת מלבד
השכר והזכות הגדולה שהסוכה
סוככת ומגינה עליו, וכפי שאומרים
בתפילה: ופרוס עלינו סוכת
שלומך.

הצדיקים היו משתוקקים להיות
בסוכה, ונזהרו שלא להפסיד אפילו
רגע, כדי לקיים את המצוה היקרה
הזאת שניתנה לנו למשך שבוע
אחד בלבד בכל שנה.

מסופר על הגאון רבי חיים מצאנז
זיע"א (בעל שאלות ותשובות "דברי חיים",

זכינו ברוך ה' לעבור את הימים
הנוראים ונכנסים אנו לימי חדוה
ושמחה של חג הסוכות "וַיִּשְׂמַחַתְּ
בְּחֻגְגָה... וְהָיִתָּ אִתָּה שְׂמֵחַ" (דברים ט"ז,
יד-טו).

במצוות הסוכה אנו מוצאים דבר
מפליא:

בכל מצוות התורה, האדם מקיימה
באבר מסוייים - כמו למשל מצוות
התפילין שמקיימים אותה ביד
ובראש. נטילת לולב מקיימים
בידיים. הדלקת נר חנוכה מקיימים
בידיים. מצות הראיה "שָׁלַשׁ פְּעָמִים
בַּשָּׁנָה יִרְאֶה כָּל זְכוּרָה אֶל פְּנֵי הָאֱדוֹן ה'"
(שמות כג, יז) מקיימים בעיניים. דיבור
דברי תורה בפה, וכן על זה הדרך.

מה שאין כן במצוות הסוכה,
שהאדם מקיימה עם כל רמ"ח אבריו
ושס"ה גידיו! (כיון שכל גופו נכנס לסוכה).

מצווה נוספת שמקיימים באמצעות
כל איברי הגוף היא מצוות ישיבת
ארץ ישראל.

המצווה של "זֶה אֱלֵי וְאֵנֹהוּ" (שמות טו, ב).

אבל אני מקשט את הסוכה בעצם הצדקות שאני מפזר קודם החג. בזה אני מעטר את הסוכה, כדי שיוכלו העניים להנות גם הם בחג!

זהו סוג אחד של קישוט הסוכה...

אך ישנו קישוט נוסף מסוג שונה, הנלמד ממצוות ארבעת המינים הניטלים בחג - והוא קירוב וחיבור הרחוקים, שהם בחינת הערבה.

כידוע, רמזו רבותינו בארבעת המינים ארבעה סוגים שקיימים בעם ישראל. לכל סוג יש תכונה מסוימת, אך רק בהתחברם יחד מקיימים את המצוה (שהיא מלשון 'צוותא' - יחד), ומתחברים להקב"ה.

לאתרוג, "פְּרִי עֵץ הַדֶּר" (ויקרא כג, מ), יש ב' יתרונות ומעלות: הוא גם נאכל וגם יש בו ריח טוב (אפשר לעשות ממנו ריבה טעימה לאכילה, וכשמכניסים אותו לבית מתמלא הבית ריח טוב) - והוא הרומז

גאון הדור היה), שהיה מקפיד מאוד לפזר צדקות לעניים ונצרכים, "פְּזַר נָתַן לְאֲבִינָיִם צְדָקְתוֹ עֲמַדַת לְעַד" (תהילים קי"ב, ט), ובפרט היה נזהר בערב חג הסוכות, שאז היה מפזר הרבה צדקות.

שנה אחת פיזר הרב צדקות רבות לכל מי שהגיע אליו, עד שלא נישאר לו כסף, והוצרך ללכת אצל אחד העשירים כדי שילווה לו כסף עד לאחר החג בכדי להמשיך לתת עוד צדקות לעניים שהגיעו אליו!

כשראה זאת בנו, שאל אותו: 'אבא, איפה מצאנו שיש חיוב לתת צדקה גם כאשר אין לך כסף? הרי כאשר יש לך אתה נותן, אבל כעת שנגמר הכסף, מדוע אתה לווה כסף?'

השיב לו הרב: עד שהצלחת למצוא מצווה שאני יכול לאחוז בה בכל כוחי, המצווה היקרה הזאת של הצדקה, אתה רוצה לקחת אותה ממני?! הרי כולם רגילים לקשט את הסוכות שלהם בכל מיני בדים וקישוטים יפים, לקיים את

טובים, כערבה הזאת שאי אפשר להריח בה, וגם לאוכלה אי אפשר שטעמה מר כלענה.

באה התורה הקדושה ומצווה אותנו לאחר יום הכיפורים לקחת את ארבעת המינים הללו ולחברם יחד, ולא להחסיר אף לא פריט אחד מהם - שהדין הוא שאם חסרות אפילו רק הערבות, הרי שלא מקיימים בכך את המצוה, ואף שקנה אתרוג מיוחד ומהודר במינו במחיר יקר!

כפי שידוע המעשה, שבאחת השנים קנו לצדיק הבבא סאלי זיע"א אתרוג בשלושים ואחת אלף ש"ח, והדסים מיוחדים בעלות של אלף ש"ח!

בספר נחלת אבות לגאון הצדיק רבי יוסף משאש זצ"ל (כיהן כרבה הראשי של חיפה, הכרתיו אישית, איש אלוקים קדוש המקרין אורה סביבו), מספר הרב, שבאחת מעיירות ישראל בחו"ל היה קשה מאוד להשיג אתרוגים,

לצדיק העוסק בתורה ולא מחזיק טיבותא לנפשיה (טובה לעצמו), אלא מפיץ ומזריח את תורתו לארץ ולדרים עליה, כריח הטוב הזה שמופיץ לרבים.

ללולב, "כַּפֹּת תְּמָרִים" (שם), ריח אין לו, אך לעומת זאת יש לו טעם נפלא - והוא הרומז לצדיק, "צַדִּיק כִּפְתָּמֶר יִפָּרַח" (תהילים צב, יג), שהוא לעצמו עוסק בתורה, אך אינו מעבירה לאחרים, כתמר הזה שרק האוכלו נהנה ממנו, אך העומד מרחוק לא נהנה (שאין לו ריח).

ההדס לעומתו לא ראוי לאכילה, אך ריח טוב יש בו. ורומז לבעלי מצוות שעושים צדקות ומעשים טובים - אך לעצמם, לשבת ולעסוק בתורה ולזכות את נשמתם, הם לא מוכנים. כהדס הזה שמוכן לתת את ריחו ולהקריב מעצמו לאחרים, אך הוא עצמו אין בו כלום.

והערבות, "עֲרֵבֵי נַחַל" המצויות לרוב, אין בהם לא טעם ולא ריח ורומזות לעמי הארצות שאין בהם לא תורה ולא מצוות ומעשים

"חביט חביט ולא בריד", שאז היא כבר לבד, וברגע שהתנתקה הערבה מחיבור לצדיקים, שוב אין לה כבר ערך...

לימדה אותנו התורה הקדושה בכך יסוד גדול, שגם בני אדם שאין בהם לא טעם ולא ריח, בכל זאת אפשר לנטוע זאת בהם, וזאת על ידי חיבור לצדיקים ולבעלי החסדים, בחיבור הערבה לשאר המינים היא קולטת קצת מהריח הנפלא שלהם - כמו האדם הנכנס לחנות בשמים, שנקלטים בגופו מהריחות הנפלאים, לְרִיחַ שְׁמָנִיךָ טוֹבִים שְׁמֹן תִּנְרַק שְׁמֶךָ עַל פִּי עֲלָמוֹת אֶהְבוּךָ (שיר השירים א, ג) - ואז לאחר שבעה ימים שהיתה קשורה בהם, מבינה הערבה שיש פה משהו מיוחד, והופכת להיות חלק בלתי נפרד מהם...

"ועשו כולם אגודה אחת" (מנוסח תפילות הימים הנוראים), האגודה צריכה לכלול את כולם, גם את עמי הארצות, ואז יכולים באמת לעשות

ולאחר מאמצים רבים וכבירים הצליחו למצוא אתרוג אחד מהודר בסכום כסף גדול כדי שישתמשו בו הקהל, וכן בקושי רב השיגו הדסים ולולבים, אך על הערבות אף אחד לא נתן דעתו, היות והערבות מצויות מאוד בכל מקום, ולכן שכחו לקטוף אותם קודם החג.

נמצא כי באותה השנה ביטלו מצוות עשה מן התורה, ליטול את ארבעת המינים ביום הראשון, וכל זה מפני חסרון הערבות!

ולא עוד אלא שאת הערבה מנשקים יחד עם ארבעת המינים.

ואף שאין בה מצד עצמה מעלות, מ"מ כל זמן שהיא מחוברת לשאר המינים כשהיא מחוברת לאתרוג הרומז לתלמידי חכמים המפיצים תורה, וללולב הרומז לתלמידי חכמים הלומדים לעצמם, ולהדס הרומז לבעלי המצוות - יש לה מעלה, וראוי לנשקה.

מה שאין כן ביום הושענא רבה, שאז חובטים את הערבה בקרקע

בהתחלה היה לו קשה מאוד להתנתק ולעזוב את המנטליות והמנהגים שבהם היה, אך לאחר תקופה קצרה של שלושה חודשים שהיה בישיבה, כל רואיו לא הכירוהו - איזה תפילה, איזו דביקות, כל מילה ומילה כמונה מרגליות...

יום אחד הובא לפני אחת ממחברותיו ובוא כתב את פירוש התפילה, מה לכוון ב"אתה חונן", ועל מה להתחרט ב"סלח לנו" - אדם שהיה שקוע במ"ט שערי טומאה, נכנס בין רגע למ"ט שערי קדושה, מתוך התלהבות קדושה וטהרה!

אסור לזוטר על אף יהודי!

נתחבר כולנו לעבוד את ה' אלוקינו שכם אחד, "ויעשו כולם אגודה אחת לעשות רצונך בלבב שלם", ונפזר מממוננו לצדקות ולשמח את לב אחינו, ואז נזכה לגאולה השלמה בקרוב, אמן.

רצון ה' בלבב שלם, כי אין שמחה לפניו יתברך יותר מאשר השבת הבן האבוד, את הנשמות היקרות של עמי הארץ, לתחת כנפי השכינה, וכפי שהאריך הזוהר הקדוש (פרשת יתרו).

לא לחינם אמרו רבותינו שבמקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד (ברכות לד"ב), 'והתגדלתי והתקדשתי', הקב"ה מתגדל ע"י קירוב הרחוקים, כל נשמה קשורה בעולמות העליונים עד כסא הכבוד, וברגע שיהודי חטא ועבר עבירה ניתק את עצמו, ניתק את החוט בינו לבין הקב"ה וכשמחזירו בחזרה וקושר שוב את הקשר הוא מקורב יותר. כי בהכרח החוט התקצר ע"י הקשר!

ונסיים במעשה שהיה.

לפני כשלושים שנה הגיע לישיבתנו בוגר צבא הרחוק מתורה ומצוות, לאחר ששהה בחופשה בגרמניה והתערבב בגויים, התנהג כמנהגם ואכל ממאכליהם.

הפתק האחרון

בתחילה, אבל אחר כך 'וישר', פרוש:
 ישר לפני משורת הדין."

בראש השנה וביום הכיפורים הקב"ה גזר את גזר דינו של כל אדם. אולם אחר כך מגיע יום הושענא רבה, שבו הקב"ה "מחלק פתקאות" בחסד, ולא לפי גזר הדין שנגזר. הנענועים שעשינו עם ארבעת המינים, התהילים והמשנה תורה שקראנו במשך הלילה, נשארנו ערים כל הלילה, למדנו מדרשים ואת הזוהר הקדוש - כל זה מעורר עלינו את מידת הרחמים.

אומנם, מסירת הפתקים בהושענא רבה היא החותם החיצוני. ואכן ביום זה עומק הדין נמצא עדיין במקצת. החותם הפנימי נמצא בשמחת תורה. השמחה השלמה, שבאה מתוך אהבה, והזיעה שאנו מזיעים בשעת השמחה בזמן הריקודים - מוחקים לגמרי את גזר הדין, ובלבד שהשמחה תהיה אכן שלמה.

על הפסוק: א-ל אַמוּנָה וְאִין עוֹל צְדִיק וְיִשְׂרָהּ הוּא (דברים לב, ד) - כתב ה"אור החיים" הקדוש: "פרוש, כי האדון ה' צבא-ות ברא העולם במשפט, דכתיב (משלי כט) 'בְּמִשְׁפָּט יַעֲמִיד אֲרָץ', ואמרו ז"ל (תנחומא שופטים), שנשבע ה' שיעמיד העולם על המשפט. אבל מצינו לו י"ג מדות שכולם רחמים, ואם נשבע על המשפט מה מקום לרחמים?"

אכן הסדר הוא על זה הדרך: כי מתחילה כשיושב על המשפט הוא מעמיד המשפט על תילו. וכשבא להשתלם - מתרצה ברחמים ומתפייס בתחנונים. והוא על דרך אומרו (תהלים קמה): 'צְדִיק ה' בְּכָל דְרָכָיו וְחֶסֶד בְּכָל מַעֲשָׂיו', פרוש: כשהוא בא להדריך דבר הוא מדריכו על קו הדין, אבל במעשיו - בשעת המעשה, כשבא אדם ומתחנן א-ל רחום וחנון - ירחמהו, והוא אומר: 'צדיק וישר הוא', פרוש: צדיק על קו הדין, וזה

תחת המטריה של בורא עולם

מי שהולך עם הקב"ה ועושה את רצונו, הקב"ה מחזיר לו בכפל כפלים. אני מכיר בחורים שהתחתנו בלי כלום, הם לא חלמו על דירה, וכיום ברוך ה' יש להם דירה משלהם ששוה מיליונים. איך? כבר אמרנו: אל תשאל שאלות.

היה אצלי אברך שבחתונתו קיבל מהוריו ומהורי כלתו סכום של מאה אלף ש"ח. מה עושים עם סכום כזה? לקחו הלוואות ומשכנתא גדולה והצליחו לקנות דירה באחד הפרויקטים. כיום הדירה שלהם שווה מעל מיליון ש"ח. ואם לא די בכך, יום אחד הוא בא אלי וסיפר שסבתו נפטרה, והוא קיבל מהירושה רבע מיליון ש"ח. זה לא מהסבתא - זה משמים! האברך שחי חיי תורה, והיו לו מאה אלף ש"ח, הגיע אלי להתיעץ

אף תכב עמים פל קדשיו בְּיַדְךָ וְהֵם תִּכְנו לְרַגְלְךָ יֵשׂא מִדְּבַרְתֶּיךָ (דברים לג, א).

פרש רש"י: "כל קדשיו בידך" - כל צדיקיהם וטוביהם דבקו בך, ולא משו מאחריך, ואתה שומרם. 'והם תכו לרגלך' - והם מתמצעים ומתכנסים לתחת צלך".

מי שדבק בה' ומסתופף בצלו - אין לו מה לדאוג. הוא מתהלך בתום ובישור ועוסק בתורה ובעבודת ה' בלי שום חשבונות, וזוכה לראות בעיניו כיצד הקב"ה מלווה אותו בכל דרכיו. לא חסר לו שום דבר, ה' דואג לכל צרכיו.

עולם התורה מתקיים בניסים גלויים, מעל הטבע; מתחתנים, מקימים בתים של תורה, לומדים בכולל, מגדלים משפחות גדולות. איך? אל תשאל שאלות! הרבה דרכים למקום...

במשך כמה שנים. לימים, אחד מהם התחתן והקים בית נאמן בישראל. לאחר נישואיו הם המשיכו לשקוד על התורה בחברותא, זה כאברך וזה כבחור. כעבור זמן גם השני מצא את זיווגו והקים את ביתו. ביום החתונה, אשתו של החבר האברך ילדה בן במזל טוב.

האברך השתוקק מאוד לערוך 'שבע ברכות' לחברותא שלו. אבל שני מכשולים עמדו בדרכו: ראשית, אשתו ילדה, והוא היה טרוד סביב העניין מבוקר עד לילה. שנית, מצבו הכלכלי היה קשה, היו לו הוצאות רבות על התינוק, ולא היה לו מהיכן לממן את העלות של ה'שבע ברכות'. אבל הוא החליט לא להיכנע לקשיים, ובעזרת ה' יצליח.

הוא הודיע לחברו על ה'שבע ברכות' שיערך בביתו, קנה מצרכים והזמין כמה מבני המשפחה וחברים. ביום של ה'שבע ברכות' הוא נסע לבית החולים להביא את אשתו עם התינוק. במשך כל היום היה עסוק עם התינוק,

על האפשרות לדירה שניה... האם זה טבעי? זו הנהגה מיוחדת של הקב"ה עם אלה ש"מתמצעים ומתכנסים לתחת צלך".

ערכנו התרמה של הוראות קבע לישיבה. נגש אלי אדם והתנצל: "מצטער, אין לי אפשרות. פעם, כשהייתי אברך, יכולתי להרשות לעצמי לתרום. מאז שיצאתי לעבוד מצבי הכלכלי הורע, ואני שקוע בחובות גדולים..."

הרי זה נגד הטבע! מה ההסבר? פשוט מאוד: כשהוא היה אברך היתה לו סייעתא דשמיא, הוא זכה להנהגה מיוחדת, על טבעית, ששמורה למי שמסתופף תחת המטריה של בורא עולם. ברגע שיצא מבית המדרש הוא כבר אינו תחת המטריה של בורא עולם, הוא איבד את הסייעתא דשמיא, וכעת עליו להתמודד עם קשיי החיים.

שני בחורים בעלי תשובה נכנסו לישיבה ולמדו חברותא בשקידה רבה

בעודו מתכוון להגעת האורחים, צלצל מכשיר הטלפון. דודה שלו, אחות אמו, המתגוררת בחו"ל מודיעה לו שהיא באה לבקר בישראל, וכעת היא בדרך אליו, לביקור קצר, רק להגיד שלום ומזל טוב להולדת התינוק...

מה יעשה? אם יאמר לה שאין זה זמן מתאים - היא עלולה להיפגע... אמר לה: "ברוכה הבאה", והתפלל לה' שהכל יעבור בשלום...

הדודה הגיעה. הלכה לראות את היולדת ואת התינוק, איחלה מזל טוב והושיטה לאברך מעטפה: "זה בשביל הלידה"... הוא אמר תודה רבה, הכניס את המעטפה לכיסו ומיהר לדלת הכניסה, לקבל את פני המוזמנים שהחלו להגיע.

האירוע עבר בהצלחה רבה. שמחה אמיתית, אכילה של מצווה, שירה, דברי תורה ושבחים לחתן ולכלה. ממש תענוג!

האירוע הסתיים, המוזמנים עזבו, גם החתן והכלה, וכמובן גם הדודה מחו"ל... כעת האברך נשאר לבדו, עם

ועדיין לא התפנה לארגן את ה'שבע ברכות' בסלון ביתו. הוא היה מותש לגמרי. בעוד מספר שעות אמורים המוזמנים להגיע, ואין זכר ל'שבע ברכות'. מה יהיה?

לפתע נשמעו דפיקות בדלת. הוא ניגש לפתח את הדלת, חמותו בפתח. היא היתה אמורה להגיע בעוד יומים לסייע לאשתו, אך החליטה להקדים ולבוא היום...

כאשר נכנסה לביתו וראתה משקאות ושקיות מלאות. שאלה אותו: "מה זה?" והוא סיפר לה שהוא אמור לערוך לחברותא שלו 'שבע ברכות'.

"מתתי?" היא שאלה את חתנה, והוא השיב במבוכה ובחוסר אונים: "היום"...

"למה לא אמרת לי? אם הייתי יודעת, הייתי באה לפני כן, לעזור לך".

אבל עדיין לא מאוחר... תכף ומיד היא נכנסה לעניינים, ארגנה, סדרה, הכינה, ערכה... תוך שעה היה הכל ערוך ומוכן. לבסוף יצאה מהבית לקנות במאפיה לחמניות טריות.

שהיו בעקבות הלידה.

הוא אשר אמרנו: הרבה דרכים למקום. אם האדם חי תחת המטריה של בורא עולם - אין לו מה לדאוג, ריבונו של עולם דואג לו ומשפיע עליו שפע משמים.

החובות שנשארו מה'שבע ברכות'.

ואז הוא נזכר במעטפה. כן, המעטפה שנתנה לו הדודה בתחילת הערב, וכבר כמעט שכח ממנה. שלף את המעטפה, פתח אותה ומצא בה סכום גדול, שכיסה את כל העלות של הארוע והספיק לו גם להוצאות הרבות

זכותם הנצחית של מחזיקי התורה

ואכן בכל הדורות נהגו בעם ישראל לערוך הסכם 'יששכר וזבולון': ה'זבולון' תומך בכספו ב'יששכר' היושב על התורה ועל העבודה, ואת שכר לימוד התורה הם חולקים ביניהם שווה בשווה.

ומי משניהם חשוב יותר? זה שלומד תורה או זה שמסייע ומחזיק את לומדי תורה?

בפרשת ויחי (בראשית מח, יג-יד) מספרת התורה, כי כאשר הביא יוסף את שני

"שִׁמְחָה זְבוּלֹן בְּצִאתָהּ וַיִּשְׁשַׁכֶּר בְּאֶהָלֶיהָ"
(דברים לג, יח).

פרש רש"י: "זבולון ויששכר עשו שותפות, זבולון לחוף ימים ישכון ויוצא לפרקמטיא (למסחר) בספינות ומשתכר ונותן לתוך פיו של יששכר, והם יושבים ועוסקים בתורה".

יששכר הוא זה שיושב באוהלה של תורה ולומד, ואילו זבולון הוא זה שתומך בו כדי שיוכל ללמוד באין מפריע.

ללמוד תורה. הרי שמנשה הבכור, עם כל מעלתו הגבוהה, לא עסק בתורה יומם ולילה, אלא היה לצידו של אביו ועזר לו בניהול עניני הממלכה המצרית, ואילו אפרים היה זה שעסק בתורה, וקיבל את כל התורה מיעקב אבינו, מהסבא קדישא.

כאשר יעקב אבינו עומד לברך את בניו של יוסף, הוא רצה להראות לעין-כל מה חשוב יותר. להנחיל לדורות כי עמל התורה, הוא החשוב יותר. לכן את ידו הימנית הניח על ראש אפרים הצעיר, בהיותו בן תורה, יניק וחכים. בודאי ברך גם את מנשה הבכור, אבל כדי להחדיר בכלל ישראל את מעלת לומדי התורה, הוא 'שָׁפַל' את ידיו, וזו היתה החכמה הגדולה במעשה זה של יעקב אבינו.

לכן בברכת הבנים אומרים: "ישמך אלוקים כאפרים וכמנשה", ראשית כל - "כאפרים", שהוא במעלה גבוהה יותר, בהיותו עמל בתורה כל העת, ואם לא הצליח בכך אזי שיהיה לכל הפחות "כמנשה", שהוא מחזיק תורה.

בניו, מנשה ואפרים, אל יעקב כדי שיברכם, הוא העמיד את מנשה בנו הבכור מול ידו הימנית של אביו, ואילו את אפרים הצעיר מול ידו השמאלית, כדי שיעקב אבינו יניח את ידו הימנית על ראש מנשה ואת ידו השמאלית על ראש אפרים, אבל יעקב אבינו "שָׁפַל אֶת יָדוֹ", והניח את ידו הימנית על ראש אפרים ואת השמאלית על ראש מנשה.

בתרגום אונקלוס מבאר את המילה 'שָׁפַל' - "אחכמינון", וכפי שאומר רש"י: "בהשכל וחכמה, השכיל את ידיו לכך ומדעת, כי יודע היה כי מנשה הבכור, ואף על פי כן לא שת ימינו עליו". יעקב ידע היטב כי אפרים בשמאל ומנשה בימין, והוא עשה בחכמה כאשר הניח את ידיו הפוך.

מהי אותה חכמה?

באר ה"כתב סופר": ידוע כי מנשה עמד לצידו של אביו, יוסף, וסייע לו בכל עניני הממלכה. לעומת זאת אפרים היה כל העת בבית המדרש. כאשר הגיע יעקב אבינו למצרים, ששה אפרים כל הזמן במחיצתו כדי

שנים, זה מה שנשאר לו. בזקנותו קבל ארוע מוחי רח"ל, ובמשך שבע שנים היה משותק בחצי גוף. עם זאת, הראש המשיך לעבוד. הייתי מדבר איתו על מה שלמד בצעירותו, והוא זכר בעל פה את הגמרות שלמד. במרוקו גם למדו את הזוהר הקדוש, וגם זאת הוא זכר. כי מה שלומדים עם הילדים בצעירותם, נחקק בליבם לכל ימי חייהם!

ידועה דעתו של רבי שמעון בר יוחאי האומר במסכת ברכות (לה ע"ב), שעל האדם לעסוק בתורה כל העת, בניגוד לדעתו של רבי ישמעאל האומר "הנהג בהן מנהג דרך ארץ". ואומרת שם הגמרא: "הרבה עשו כרבי ישמעאל ועלתה בידן, כרבי שמעון בר יוחאי ולא עלתה בידן". כלומר, יהיו רבים שיעסקו לפרנסתם, ולא יחסרו מי שיצאו לעבוד, ולכן כל מי שיכול להקדיש עצמו ללימוד תורה, בוודאי שמעלתו עדיפה.

עם זאת, העמל בתורה, ימצא מלבד

אכן, יש את 'זבולון', ה'תמכין דאורייתא' (תומך בתורה), שעומד לימינם של לומדי התורה, שיוכלו ללמוד באין מפריע, ויש את 'יששכר', שנוטל על עצמו את עול לימוד התורה. באה התורה ללמדנו, כי לימוד התורה הוא העיקר!

אדם צריך לחנך את בנו, כי התכלית והעיקר הם עמל התורה יום ולילה. וגם אם הבן יגיע במהלך השנים למצב בו ירגיש שאין הוא יכול יותר לעסוק בתורה ללא הרף, ויצא לעולם המסחר כדי להתפרנס - יהיה לו מטען רוחני גדול מכל השנים שבהן למד תורה, ויבין שתפקידו לתמוך בלומדי התורה.

התורה שאדם לומד בצעירותו, גם אם לאחר מכן יצא לעסוק לפרנסתו, נשארת חקוקה בליבו, זאת ה'גירסא דינקותא' (לימוד מילדות), המלווה אותו כל חייו.

אבי זצ"ל למד בצעירותו בישיבה, עד שנאלץ לעזוב, אבל מה שלמד באותן

משוועים היום בכל רחבי הארץ, שיגיעו אליהם רבנים ואברכים שישבו ויעסקו בתורה. בני הנוער שם מדרדרים, אין להם כל אחיזה ביהדות, וההורים מתחננים שיפתחו שם מקום תורה, כדי שהמאור שבה יחזירם למוטב.

בדרום הארץ יש מושב נידח בשם 'תפרח'. במשך שנים לא היה שם כלום, עד שיהודי ירא שמים מהישוב, הציע לתלמיד חכם אחד לפתוח שם ישיבה. הלכו ובדקו את המקום וראו שזה מקום שקט, רחוק מהמולת העיר, ואז שכרו צריף ופתחו בו ישיבה.

תוך מספר שנים, הפך המקום את פניו. כיום מי שרוצה להיות דבוק בתורה, הולך לתפרח. יש שם ישיבה לתפארת, כוללים, תלמודי תורה, המקום התפתח וזורח.

כך מקומות רבים, שבזכות התורה שורה עליהם ברכה.

התורה מספרת על יוסף הצדיק שהגיע לבית פוטיפר, והשיי"ת ברך

לימוד התורה גם פרנסה מכובדת. הוא יכול ברבות הימים להיות מרביץ תורה בישראל, ראש ישיבה או דיין, ואנחנו בוודאי זקוקים לפוסקים ולדיינים ולרבנים.

ראש עיר אחד שאל פעם את מרן רבנו עובדיה יוסף זצ"ל, לשם מה צריכים לומדי תורה רבים כל כך, וכי צריכים כל כך הרבה רבנים?

השיב לו מרן זצ"ל: "כבר הקדימו אותך רבותינו בשאלה זו, ואמרו במדרש (קהלת רבה ז, כח), כי אלף נכנסים למקרא, ולבסוף רק אחד מהם יוצא להוראה, אבל אם לא יהיו אלף שיכנסו למקרא, לא יהיה אפילו אחד שיצא להוראה!"

לכן השאיפה הגדולה של כל אחד צריכה להיות כל העת בעמל התורה, ולא לקנא באחרים שיוצאים לעבוד ומרויחים כסף רב. גם אם הם נשארים יראי שמים - מה שמוטל לעתים בספק - אבל היכן התורה שלהם? אם אדם יושב ועוסק בתורה, בעזרת ה' יתברך יזכה למשרה חשובה. כמה

מְלֹאֲכֵינוּ יִצְוֶה לָךְ לְשִׁמְרָךְ בְּכָל דְרָכֶיךָ" (תהלים צא, יא) - מכל מילה ומילה של תורה שאדם לומד נברא מלאך, ואם אתה תומך בו - המלאך מלווה אותך, כי "בְּצֵל הַחֲכָמָה - בְּצֵל הַכֶּסֶף" (קהלת, יב).

ה"חפץ חיים" זצ"ל היה מחזק ומעודד את מחזיקי התורה, ומעלה על נס את הזכות הגדולה ואת החשיבות הרבה של המחזיקים בעץ החיים - "עֵץ חַיִּים היא לְמַחְזִיקִים בָּהּ" (משלי ג, יח).

בד בבד, היה פונה אל לומדי התורה הנתמכים בידי מחזיקי התורה ומעורר אותם, וכך היה אומר להם: "כל אדם צריך להיזהר מביטול תורה, אולם אתם, שנתמכים בידי מחזיקי תורה, מכם נדרשת זהירות כפולה ומכופלת. אנשים מוזילים מכספם כדי לתמוך בכם ולזכות בחלק מתורתכם, ואם תתבטלו מלימוד - הם יתבעו אתכם בשמים!"

והסביר: לעתיד לבוא, יבואו תומכי התורה לבקש את חלקם בתורה.

את ביתו בזכות יוסף הצדיק. יוסף היה "בן זקונים" והתרגום אומר כי הכוונה 'בר חכים', יעקב אבינו מסר לו את כל חכמתו, וכאשר חכם כזה הגיע לבית פוטיפר, הוא האיר את הבית, עד שפוטיפר נתן לו את המפתחות של בית הגננים שלו. "וַיִּפְקְדֵהוּ עַל בֵּיתוֹ וְכָל יֵשׁ לֹו נָתַן בְּיָדוֹ" (בראשית לט, ד). כי במקום שיש תורה שורה ברכה והצלחה.

בארצות הברית ישנה קהילה גדולה של חלבים. זו עדה עשירה ביותר, יש שם מיליונרים גדולים. כיום הוקמו שם ישיבות וכוללים, אבל לפני כן כל עשיר גדול היה פותח 'כולל' בבית, בונה בית מדרש ומחזיק שם אברכים. את המעשרות והחומש היו נותנים להחזקת תורה, בידעם שבזכות החזקת התורה, מגיעה כל הצלחתם.

"שמח זבולן בצאתך" - תשמח בעבודתך, אבל זאת בתנאי - "ויששכר באוהליך". אם יש יששכר באוהל, אם יש לך את התורה שהוא לומד - התורה הזאת מלווה אותך. "פי

נאמר בתהלים (ק"ט, קס"ה): "שְׁלוֹם רַב
לְאַהֲבֵי תוֹרָתְךָ וְאֵין לָמוּ מְכֻשׁוֹל". מהו
הלשון "לאוהבי תורתך", היה לו לומר
"ללומדי תורתך"?

אומר ה"חפץ חיים" זצ"ל: לומדי
תורה לא ימלטו ממכשולים
ומכשלונות בלימודם. הם עלולים
להיכשל בביטול תורה, בלימוד שלא
לשמה, בעשיית התורה קרדום לחפור
בה, וכיוצא בזה.

אולם 'אוהבי תורתך', אלו שבאהבתם
לתורה תומכים ביד נדיבה בלומדי
התורה ומחזיקים אותם מכספם -
"אין למו מכשול", כי כל הכישלונות
שנכשל בהם לומד התורה מיחסים רק
לו, ואינם נדבקים במי שתמד בו.

נמצא, שאת הלומד ידונו בשמים על
החסרונות והפגמים שנפלו בלימודו,
והדבר יגרע משכרו. אך תורתם של
תומכי התורה שלמה, ושכרם שלם
מן השמים - "שלום רב לאהבי
תורתך".

שלמה המלך ע"ה אומר בקהלת (י, יב):

יאמרו להם: 'איזה שכר, הרי לא
עסקתם בתורה!?'

הם ישיבו: 'נכון שלא עסקנו בתורה,
היינו טרודים בפרנסתנו, אך תמכנו
מכספנו ביד נדיבה בלומדי תורה, כדי
שיהיה לנו חלק בתורתם'.

ואז יאמרו להם: 'מצטערים, אומנם
תמכתם בהם, אבל הם התבטלו ונזבזו
את הזמן'...

יבואו מחזיקי התורה ויתבעו את אלו
שנתמכו על ידם, ויאמרו להם:
'רמאים! למה הוניתם אותנו? תלינו
בכם את תקוותנו, הוזלנו לכם מכספנו,
ואתם התלתם בנו ורימתם אותנו!
בושו והיכלמו!'

קלונם של אותם אנשים יתגלה
ברבים. איזו בושה וכלימה תכסה את
פניהם בעולם האמת!

ועל כך - אמר ה"חפץ חיים" - אנו
מבקשים: "ואל תצריכנו ה' אלוקינו
לא לידי מתנת בשר ודם... שלא נבוש
ולא ניכלם לעולם ועד" - בעולם הנצח.

זוכה לסייעתא דשמיא ולהשגחה פרטית מיוחדת. אחד הגבירים ראה את מסירות נפשו הגדולה של רבי חיים מוולוז'ין והחליט לקבל על עצמו להחזיק שמונים אחוז מהוצאות הישיבה.

הגביר ההוא לא היה תלמיד חכם גדול, את זמנו הוא הקדיש למסחר וראה ברכה רבה במעשה ידיו. הוא היה בעל הון רב, והיה יכול ליטול על עצמו את עול אחזקת הישיבה במלואה, אולם הוא סבר שאין זה הוגן 'לחטוף' לאחרים את המצווה החשובה... לכן, הותיר את התמיכה של עשרים אחוזים מהוצאות הישיבה בידי שאר הנדיבים, כדי לזכות גם אותם במצווה זו.

במשך תקופה ארוכה תמך הגביר בישיבה ביד נדיבה, עד שנפטר לבית עולמו זקן ושבע ימים. לאחר פטירתו המשיכה הישיבה להתנהל כמימים ימימה. את מקומו של הנפטר תפסו גבירים אחרים, שקיבלו על עצמם להחזיק את הישיבה ולתמוך

"כִּי בְּצֵל הַחֲכָמָה - בְּצֵל הַכֶּסֶף". מי שמחזיק בכספו לומדי תורה ותומך בהם - מקיים את התורה. בזכות זו יש לו שכר רב ועצום, ולא עוד אלא שנחשב לו כאילו הוא עצמו עוסק בתורה.

הגאון רבי חיים מוולוז'ין זצ"ל, תלמידו הגדול של הגאון מוילנא זצ"ל, יסד את ישיבת וולוז'ין, 'אם הישיבות', ועמד בראשה עד לפטירתו.

כבר אז, החזקת הישיבה היתה משימה קשה מנשוא. ההוצאות מרובות, "ואין הקומץ משביע את הארי". חלק ניכר מזמנו היקר של ראש הישיבה הוקדש לנדודים מעיר לעיר ומעירה לעירה, לכתת רגליו בין נדיבי עם ולשכנעם לתמוך בישיבתו.

לא כולם נענו לו. מעמדם של בני הישיבות היה נחות מאוד. הגבירים ובעלי הבתים היו עמי ארצות, הם לא השכילו להחשיב את ערך לימוד התורה, וממילא לא היתה להם מודעות לתמוך בלומדי התורה.

אולם מי שמוסר נפשו על הישיבה

בלומדיה.

בסוגיה חמורה בהלכות רביה, וכעת הגיעו לעניין מוקשה שלא מצאו לו הסבר.

וראה זה פלא: תכף ומיד החל הגביר לדבר בלימוד עם רבי חיים בסוגיה הנדונה. הוא גילה בקיאות רבה וצלל לעומקי הסוגיה, ולא הניח את הגמרא מידו עד שפשט לרבי חיים את קושיותיה של הסוגיה.

הגביר ראה את מבטי הפליאה של רבי חיים ואמר לו: "אכן, הסתלקתי מן העולם ועליתי לעולם העליון. לצערי הרב, בימי חיי לא זכיתי להגות בתורה, ואת עיקר זמני הקדשתי למסחר. אך מכיון שהחזקתי מכספי את רוב הוצאות הישיבה, ומכוחי יכלו בני הישיבה להגות בתורה - נחשב לי כאילו אני חי והוגה בתורה יחד עם בני הישיבה. מן השמים מלמדים אותי את הסוגיה הנלמדת בישיבה, ואני מצוי בה כזקן ורגיל, כאלו עסקתי בה בימי חיי".

שב רבי חיים אל תלמידיו ופרש לפניהם את הסוגיה. התפעלו

באחד הימים ישבו התלמידים עם רבם הנערץ בבית המדרש של הישיבה ועסקו בסוגיה עמוקה של רביה בפרק "איזהו נשך". הם נתקלו בענין קשה, התעמקו בו וניסו למצוא מוצא מן הסבך - אך לשוא.

התלמידים התפזרו, כל אחד מהם הצטנף בפניו ועיין בסוגיה לעומקה, אולי יצליח להגיע אל הבנת העניין. גם ראש הישיבה עצמו התישב במקומו והתעמק בסוגיה הנדונה. הוא הוגיע את מוחו בסוגיה הקשה, עד שתקפה עליו עייפות, והוא נרדם על הסטנדר.

והנה, באמצע שנתו נגלה אל רבי חיים, אותו גביר נדיב לב שנפטר לאחרונה. הגביר פנה לרבי חיים ושאל אותו: "באיזו סוגיה אתם עוסקים בישיבה?"

רבי חיים התפלא מאוד משאלתו של הגביר. הגביר לא היה ידוע לו כתלמיד חכם גדול. ובכלל, הרי הוא נפטר לא מכבר לבית עולמו... אולם אם הוא שואל, מן הנימוס להשיב לו. רבי חיים סיפר לו שהם עוסקים כעת בישיבה

יתבייש.

להפתעתם, בערב המיועד הופיע האיש, על אף שלא הוזמן.

התנצלו בפניו: "מחילה, אנחנו יודעים שכבודו לא במצב טוב כרגע, ונמנענו מלהזמינו רק כדי שלא יצטער".

אמר להם, "אין לי שמחה גדולה מאשר לבוא לכאן, לדינר של הישיבה. ולא זו בלבד אלא שרוצה אני לדבר בפני התורמים".

תמיהו תמיהה גדולה, אך מאחר שהיה אדם הגון וחכם גדול, מלאו את בקשתו והניחו לו לדבר בפני התורמים.

נעמד ואמר: "רבותי, כולכם יודעים, מן הסתם, שהפסדתי את כל נכסי, וכרגע אני חסר כל. זה בדיוק מה שהיה צריך לקרות, כי הקב"ה עושה בדיוק מה שצריך, וכל מאן דעביד רחמנא - לטב עביד. ועל אף שנכסים אין לי כרגע, שמחה גדולה ביותר יש לי, כי כל התרומות הגדולות שזכיתי לתרום למען הישיבה הקדושה - הן נשארו לי, שמורות עבורי קניין נצח אצל

התלמידים מגאונותו של רבם. אמר להם רבי חיים: "אל תחשבו שהדברים התבהרו לי מעצמי", והוסיף וסיפר להם מי האיש שלמד איתו בחלום את נבכי הסוגיה.

לפני כשישים שנה היה לישיבה אחת תורם, עשיר גדול, שהיה מגיע כל שנה לדינר של הישיבה. אותו עשיר, לא רק שהיה תורם לישיבה סכומים נכבדים מאוד, הוא גם היה ראש המדברים בדינר, ותמיד היה מעורר את שאר העשירים לתרום. הוא היה אומר תדיר: "אף אחד לא מפסיד מתרומה לישיבה! זאת ההשקעה הטובה והבטוחה ביותר!"

גלגל הוא שחוזר בעולם, ואותו עשיר מופלג נכשל בעסקה גדולה, מצבו הכלכלי הדרדר, עד שאיבד את כל נכסיו.

כאשר עמדה הישיבה לערוך שוב את הדינר, כבכל שנה ושנה, התיעצו המארגנים ביניהם, והחליטו לא להזמין את העשיר-לשעבר, כדי שלא

השנים חלפו, וזמן הפרעון התקרב. בקושי רב ובנסי ניסים השיג הרב את הסכום העצום ונסע לארצות הברית. שאל הרב את מקורבו, אשר ארחו בביתו, מה שלום אותו עשיר.

אמר לו: "רחמנות גדולה עליו, הוא איבד את כל ממונו וגם חלה במחלה קשה".

התעצב הרב על שכך קרה לו, אך שמח שביכלתו להחזיר לאיש את שני מיליון הדולר, שבאמצעותם יפתרו קשיי פרנסתו.

הגיע ראש הישיבה אל האיש, והלה קיבלו בהתרגשות גדולה, באומרו "איזו שמחה גדולה יש לי בכואך!"

הרב היה בטוח, שאותו אדם שמח על כך שיקבל את הכסף, ויוכל שוב לעמוד על רגליו מבחינה כלכלית.

"ברוך ה'", אמר הרב, "עשיתי מאמצים רבים להשיג את כל סכום ההלוואה, וכעת יש לי כאן את שני המיליון שעלי להשיב לכבודו. הכל מוכן ומזומן".

בורא עולם. ההשקעה הטובה והבטוחה ביותר, שתוכלו לעשות בחיים שלכם, היא התרומות שאתם תורמים לישיבה!"

נאומו של אותו אדם השפיע באותה שנה הרבה יותר מאשר בשנים שלפני כן.

הגאון רבי יחזקאל סרנא זצ"ל, ראש ישיבת חברון, הוצרך לנסוע לארצות הברית כדי לאסוף כסף עבור הישיבה, שמצבה היה קשה מאוד באותם ימים. הרב שאל את אחד העשירים הגדולים, שהיה תורם לישיבה באופן קבוע, אולי יוכל לתת הלוואה גדולה לחמש או שש שנים.

"כן, בהחלט", נענה העשיר. "לאיזה סכום זקוקים אתם?"

"האמת היא, שנחוץ לנו סכום גדול של שני מיליון דולר".

"שני מיליון?" אמר העשיר, "בסדר גמור. תוכלו לקבלם לאלתר, ותחזירו בעוד עשר שנים".

לכם את הכסף, ותמשיכו בעזרת ה'
להגדיל תורה ולהאדירה".

זו הדרך הנכונה להסתכל על העולם.
צריך לקבל כל מה שקורה באהבה, כי
בורא עולם גדול מאוד, והוא עושה
את הכל. קניינים גשמיים עלול אדם
לאבד, ורק הקניינים הרוחניים הם
נצחיים.

"חס וחלילה!" השיב האיש. "וכי
אאבד גם את זה???"

"את מה תאבד?"

"לא, לא, לא", נענע האיש ראשו
בנחרצות, "איני מוכן לאבד הכל! את
כל כספי ואת בריאותי איבדתי, ורק
התרומה הזאת שנתתי היא כל מה
שנשאר לי. אינני מוכן לאבדה. קחו

המרכז העולמי לתודעה יהודית מוסדות אור החיים

ע"ש הקדוש רבנו חיים בן עטר זצוק"ל - בראשות הרה"ג ראובן אלבז שליט"א

למעלה מ-
10,555,000
שעות של לימוד תורה
בשנה!

להקדשת יום לימוד תורה
הנלמד ע"י מאות אברכים ובחורים
02-5000455

ניתן להקדיש את הלימוד לעילוי נשמה, לרפואה, לזיווג, להצלחה וכו'

רח' עזרא 1 ת.ד. 5512 ירושלים טל: 5000455 - 02 פקס: 5000502 - 02 orhachaim.org

לחסויות, להפצה, להנצחות

ולקבלת העלון

orhachaim4@gmail.com

או בטלפון: 02-5000455

058-321-3565

נא לציין "עבור חוברת האור לחיים"

החוברת הודפסה על ידי התורמים והמסייעים הי"ו

לזרע בר קיימא: אפרת בת שמה סוליקה

לרפואת: רמי בן חוה הי"ו, רמי בן אסתר הי"ו, תקוה בת רחל רחאם הי"ו,
ראובן בן יעריה הי"ו, גרשון חי בן רחל הי"ו, דוד וראובן בני שרית הי"ו,
אילה בת שושנה הי"ו, ישראל בן רימה הי"ו, מיכל בת אסתר הי"ו,
התינוקת נטע בת ג'וזנה הי"ו

ולעילוי נשמת: ר' דוד בן איזה ז"ל, מרים בת זהרה ז"ל,
מזל בת מרים ז"ל, אליעזר בן רגינה ז"ל, ר' יהודה בן עישה ז"ל,
לאה בת פנינה ז"ל, מרדכי צבי בן רגינה ז"ל, ר' יגאל בן מלכה ז"ל,
יעקב בן ברטה ז"ל, יהונתן בן מרים ז"ל ת.נ.צ.ב.ה